

PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA ANGIELSKIEGO

IV etap edukacyjny

Poziom IV.1 dla kontynuujących naukę:

w zakresie podstawowym – na podbudowie wymagań poziomu III.0 i III. 1 dla III etapu edukacyjnego

w zakresie rozszerzonym – na podbudowie wymagań poziomu III.1 dla III etapu edukacyjnego

Przeznaczony dla liceum ogólnokształcącego i technikum

Program zgodny z podstawą programową z dn. 23 grudnia 2008 r. i ustawą oświatową z dn. 30 maja 2014 r.

*Joanna Sosnowska
Maria Małgorzata Wieruszewska*

Oxford University Press 2015

Autorki:

Joanna Sosnowska jest nauczycielką języka angielskiego od 20 lat i wicedyrektorem w I LO im. St. Dubois w Koszalinie. Jest egzaminatorem OKE (matura i egzamin gimnazjalny). Ukończyła studia podyplomowe dla nauczycieli języka angielskiego przy Uniwersytecie Łódzkim w specjalności „testowanie i ocenianie”. Jest egzaminatorem egzaminów Cambridge (FCE, CAE, CPE).

Jest współautorką *Oxford Excellence for Matura* oraz *Oxford Excellence for Matura New Exam Builder* oraz *New Exam Extender*, a także autorką materiałów dydaktycznych do szkół ponadgimnazjalnych. Prowadzi regularne szkolenia dla nauczycieli języka angielskiego.

Maria Małgorzata Wieruszewska jest nauczycielką języka angielskiego od 28 lat. Pracowała w różnych typach szkół i była doradcą metodycznym we Wrocławskim Centrum Doskonalenia Nauczycieli. Pracowała w ramach programów „Nowa Matura”, od początku jego istnienia, oraz „INSETT”, prowadząc warsztaty i kursy dla nauczycieli gimnazjów, liceów i techników. Jest współautorką serii podręczników *New Horizons* i *New Matura Solutions Pre-Intermediate* oraz konsultantką pozostałych poziomów *Matura Solutions*. Obecnie pracuje w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu. Jej szczególne zainteresowania w metodyce to testowanie i ocenianie.

Spis treści

1 Opis programu

- 1.1 Wstęp
- 1.2 Założenia programu
- 1.3 Użytkownicy programu i warunki jego realizacji

2 Cele nauczania

- 2.1 Cele ogólne
- 2.2 Szczegółowe cele edukacyjne
 - 2.2.1 Kształcenie w zakresie rozwijania umiejętności językowych
 - 2.2.2 Przygotowanie do egzaminu maturalnego
 - 2.2.3 Poszerzenie wiedzy ogólnej ucznia
 - 2.2.4 Doskonalenie umiejętności samodzielnego uczenia się

3 Treści nauczania

- 3.1 Tematyka
- 3.2 Zakres materiału gramatycznego i leksykalnego
- 3.3 Sprawności językowe

4 Realizacja programu

- 4.1 Planowanie pracy dydaktycznej
- 4.2 Założenia metodyczne
- 4.3 Formy pracy
- 4.4 Indywidualizacja pracy w grupach zróżnicowanych

4.5 Techniki nauczania

- 4.5.1 Nauczanie sprawności językowych
- 4.5.2 Nauczanie gramatyki
- 4.5.3 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych
- 4.5.4 Przygotowanie do egzaminu maturalnego
- 4.5.5 Poszerzenie ogólnej wiedzy ucznia
- 4.5.6 Rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się

4.6 Materiały nauczania

- 4.6.1 Materiały podstawowe i dodatkowe
- 4.6.2 Technologie informacyjno-komunikacyjne

5 Ocenianie

- 5.1 Oczekiwane poziomy osiągnięć
- 5.2 Co podlega ocenie
- 5.3 Sposoby sprawdzania
- 5.4 Wystawianie ocen
- 5.5 Ocenianie bieżące i semestralne

6 Ewaluacja programu

- 6.1 Ewaluacja bieżąca i okresowa
- 6.2 Ewaluacja końcowa

Bibliografia

Dodatki

- 1 Propozycje ćwiczeń przygotowujących do ustnego egzaminu maturalnego z wykorzystaniem oprogramowania *Matura ustna Oxford iTools*
- 2 Lekcja z wykorzystaniem autentycznego przekazu informacyjnego
- 3 Plan pracy nad projektem: *myWiki.com*
- 4 Formularz ocen
- 5 Karta oceny wypowiedzi ustnej
- 6 Przykład ankiety ewaluacyjnej

1 OPIS PROGRAMU

1.1 Wstęp

Niniejszy program opracowano, opierając się na podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu (Rozporządzenie z dnia 23 grudnia 2009 r. oraz ustawa oświatowa z dn. 30 maja 2014 r.). Dotyczy on kontynuacji nauki języka angielskiego na IV etapie edukacyjnym i przeznaczony jest do kształcenia w zakresie podstawowym – na podbudowie wymagań dla poziomu III.0 lub III.1, oraz rozszerzonym – na podbudowie wymagań poziomu III.1 w liceum ogólnokształcącym, liceum profilowanym oraz technikum. Aby właściwie określić poziom wymagań dla danej klasy, należy przeprowadzić test różnicujący na początku roku, który pozwoli na zakwalifikowanie uczniów do odpowiednich grup zaawansowania (patrz 4.4).

Program może być realizowany przez nauczycieli klas lub grup w wymiarze:

- minimum 170 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego (np. dwie lekcje tygodniowo w ciągu trzech lat) **w zakresie podstawowym**, przy założeniu, że uczniowie kontynuujący naukę są na poziomie niższym średnio zaawansowanym. Jeśli poziom uczniów jest podstawowy (*elementary*) na realizację programu potrzeba minimum 270 godzin lekcyjnych (np. trzy lekcje tygodniowo w ciągu trzech lat).

- minimum 250 lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego (np. trzy lekcje tygodniowo w ciągu trzech lat) **w zakresie rozszerzonym**, przy założeniu, że uczniowie kontynuujący naukę są na poziomie średnio zaawansowanym (*intermediate*). Jeżeli uczniowie są na poziomie niższym średniozaawansowanym (*pre-intermediate*), program można zrealizować w ciągu 340 godzin (np. cztery lekcje tygodniowo w ciągu trzech lat).

Program może i powinien być przystosowany do specyficznych potrzeb klasy i szkoły. Modyfikacje mogą dotyczyć warunków realizacji programu (np. zwiększona liczba godzin lekcji języka angielskiego – patrz 1.3), uszczegółowienia bloków tematycznych (patrz 3.1), doboru technik pracy (patrz 4.4) oraz sposobu wystawiania ocen (patrz 5.4). Zaznaczamy jednak, że aby w pełni zrealizować cele programu, zakres treści nauczania (patrz 3.2) może być pogłębiany i poszerzany, ale nie powinien być redukowany.

Program odwołuje się do obu zakresów podstawy programowej: podstawowego i rozszerzonego. W większości treści, metody i formy pracy są wspólne dla obu zakresów. **Treści dotyczące jedynie zakresu rozszerzonego są oznaczone kolorem niebieskim.**

1.2 Założenia programu

Uczniowie rozpoczynający naukę na IV etapie edukacyjnym posiadają znajomość języka angielskiego co najmniej w zakresie podstawowym (*elementary*), a co za tym idzie, wykształcili już w pewnym stopniu swój styl uczenia się. W trakcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej doskonałą i pogłębiają znajomość języka angielskiego, stopniowo przejmując odpowiedzialność za swoją edukację.

Program oparty jest na założeniu, że nauczyciel jest przewodnikiem i doradcą uczniów, pomagając im rozwijać wszystkie sprawności i umiejętności językowe oraz zdobywać wiedzę praktyczną, mającą zastosowanie w konkretnych sytuacjach życia codziennego.

Nauczyciel motywuje uczniów do pracy, kształtuje i wspiera ich autonomię, aby samodzielnie i w sposób odpowiedzialny stosowali zdobyte umiejętności w nowych sytuacjach. Nauczyciel przygotowuje uczniów do egzaminu maturalnego z języka angielskiego na poziomie podstawowym i rozszerzonym, uświadamiając im jednocześnie znaczenie znajomości tego języka w ich przyszłych studiach i pracy zawodowej.

Zakładamy również, iż nauczyciel rozbudza w uczniach ciekawość świata i otwartość na innych, przygotowując ich w ten sposób do życia w nowoczesnym świecie i zjednoczonej Europie, wśród ludzi o różnych obyczajach i tradycjach.

Zakładamy, że absolwenci liceum lub technikum będą osobami samodzielnie myślącymi, potrafiącymi rozwijać swoje zdolności i zainteresowania, i że zdobyte wiadomości będą umieli wykorzystać do pełniejszego rozumienia świata, innych ludzi i siebie.

1.3 Użytkownicy programu i warunki jego realizacji

Użytkownikami programu mogą być:

- nauczyciele, którzy posiadają wymagane przez władze oświatowe kwalifikacje do nauczania języka angielskiego w szkołach ponadgimnazjalnych;

- uczniowie i ich rodzice – w celu zapoznania się z wymaganiami na tym etapie edukacji;
- dyrektorzy szkół ponadgimnazjalnych – w celu zapewnienia nauczycielom warunków realizacji tego programu.

Podstawowe warunki realizacji programu to:

- minimum 170 godzin lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego **w zakresie podstawowym** (patrz 1.1),
- minimum 250 lekcyjnych w ciągu całego etapu edukacyjnego **w zakresie rozszerzonym** (patrz 1.1),
- nowoczesny podręcznik do nauki języka angielskiego zatwierdzony przez MEN. Podręcznik powinien spełniać wymogi dotyczące wieku i zainteresowań uczniów oraz ich poziomu znajomości języka angielskiego.
- odpowiednio wyposażona pracownia językowa. Niezbędne wyposażenie pracowni języków obcych to przede wszystkim odtwarzacz płyt kompaktowych; w pracowni powinno być także miejsce przeznaczone na ekspozycję prac uczniów;
- opcjonalnie, dostęp do pracowni komputerowej z Internetem i rzutnikiem a także tablicą interaktywną;
- odpowiednio zaopatrzona biblioteka szkolna. W celu zapewnienia uczniom możliwości korzystania ze słowników jedno- i dwujęzycznych biblioteka szkolna powinna dysponować przynajmniej kilkunastoma ich egzemplarzami. Biblioteka powinna także posiadać podręczniki do gramatyki, opracowania na temat kultury krajów anglojęzycznych, utwory literackie w wersji oryginalnej na różnych poziomach językowych, czasopisma anglojęzyczne oraz płyty DVD z nagraniami filmów fabularnych i dokumentalnych w wersji anglojęzycznej (patrz 4.6);
- dostęp do map i innych materiałów potrzebnych do nauczania zagadnień społeczno-kulturalnych, takie mapy i materiały powinny pozostawać do dyspozycji nauczycieli innych przedmiotów, np. historii, geografii, muzyki, plastyki itd.

Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej, z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych* zajęcia z języków obcych powinny być prowadzone w grupach oddziałowych, międzyoddziałowych lub międzyklasowych liczących od 10 do 24 uczniów.

Podział na grupy może odbywać się w ramach jednej klasy lub np. może obejmować uczniów wszystkich klas na poziomie danego oddziału. Zalecamy, w miarę możliwości, podział na grupy nie większe niż 16 osób, gdyż praca w takich zespołach przynosi największe efekty. Zdajemy sobie jednak sprawę, że w wielu szkołach taki podział nie może zostać przeprowadzony. Warunek ten nie powinien być więc traktowany jako konieczny. Odpowiednia organizacja pracy na lekcji umożliwi realizację programu nawet w większych grupach.

Przy podziale na grupy należy uwzględnić stopień zaawansowania znajomości języka obcego (*Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej, z dnia 12 lutego 2009 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych*).

Warunkiem powodzenia programu jest taki podział na grupy, który umożliwi wybór jednego z dwóch zakresów programu (podstawowego lub rozszerzonego) dla danej grupy uczniów.

2 CELE NAUCZANIA

2.1 Cele ogólne

Podstawą niniejszego programu jest dokument Ministerstwa Edukacji Narodowej *Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego*. (Rozporządzenie z dnia 23 grudnia 2009 r.) Opierając się na wskazanym przez nią zadaniach, określono **cele kształcenia ogólnego** ujęte w przedstawionym programie. Są to:

- przyswojenie przez uczniów określonego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyk;
- zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów;
- kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

Aby móc efektywnie zrealizować tak nakreślone cele, nauczyciel powinien dążyć do rozwijania w uczniach **umiejętności**:

- rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się;
- wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;
- sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;

Do najważniejszych zadań **wychowawczych** szkoły należą:

- kształtowanie postaw uczciwości, poczucia własnej wartości, ciekawości poznawczej i przedsiębiorczości;
- kształtowanie i umacnianie postawy tolerancji, sprzeciwu wobec przemocy, krytycyzmu.
- wdrażanie do podejmowania inicjatyw;

- kształtowanie umiejętności pracy w zespole.

2.2 Szczegółowe cele edukacyjne

W oparciu o cele kształcenia ogólnego i cele określone w podstawie programowej dla poziomu IV.1 dla kontynuujących naukę wyznaczono cztery szczegółowe cele edukacyjne.

2.2.1 Kształcenie w zakresie rozwijania umiejętności językowych

Program zakłada dalszy rozwój umiejętności językowych i dostosowanie wymagań do poziomu przygotowania ucznia, które uzyskał na wcześniejszych etapach edukacyjnych. Zgodnie z podstawą programową, określa się dwa zakresy wymagań ogólnych:

- **Zakres podstawowy – dla uczniów kontynuujących naukę na podbudowie wymagań poziomu III.0 w gimnazjum**

- 1 Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych), umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

- 2 Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie proste, typowe wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka, a także proste wypowiedzi pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- 3 Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń samodzielnie formułuje krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi ustne i pisemne, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- 4 Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń uczestniczy w rozmowie i w typowych sytuacjach reaguje w sposób zrozumiały, adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej, ustnie lub pisemnie, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- 5 Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- **Zakres rozszerzony – dla uczniów kontynuujących naukę na podbudowie wymagań poziomu III.1 w gimnazjum**

- 1 Znajomość środków językowych.

Uczeń posługuje się bogatym zasobem środków językowych (leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych oraz fonetycznych) umożliwiającym realizację pozostałych wymagań ogólnych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych.

- 2 Rozumienie wypowiedzi.

Uczeń rozumie wypowiedzi ustne i pisemne, o różnorodnej formie i długości, w różnych warunkach odbioru, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- 3 Tworzenie wypowiedzi.

Uczeń tworzy płynne i zrozumiałe, dłuższe wypowiedzi ustne oraz dłuższe wypowiedzi pisemne, bogate i spójne pod względem treści, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

- 4 Reagowanie na wypowiedzi.

Uczeń reaguje płynnie, w formie ustnej i pisemnej, w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach, w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

5 Przetwarzanie wypowiedzi.

Uczeń zmienia formę przekazu ustnego lub pisemnego w zakresie opisanym w wymaganiach szczegółowych.

2.2.2 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

W celu przygotowania uczniów do matury ustnej i pisemnej na poziomie podstawowym i rozszerzonym należy zapoznać ich z:

- formą egzaminu;
- wymaganiami egzaminacyjnymi;
- tematyką egzaminu maturalnego;
- typowymi zadaniami egzaminu maturalnego.

2.2.3 Poszerzanie wiedzy ogólnej

Poszerzanie wiedzy ogólnej ucznia wspomaga szeroko rozumiany wszechstronny i harmonijny rozwój ucznia. Realizację tego celu osiąga się przez:

- poszerzanie wiedzy uczniów na temat znajomości obyczajów i norm życia codziennego w krajach angielskiego obszaru językowego;
- zapoznanie uczniów z elementami geografii, historii, kultury, literatury i sztuki krajów anglojęzycznych i innych krajów europejskich;
- poszerzanie wiedzy uczniów o otaczającym świecie i jego bieżących problemach;
- integrację na lekcjach języka angielskiego wiedzy i umiejętności nabytych w trakcie nauki innych przedmiotów i wykorzystywanie jej do wykonywania projektów.

2.2.4 Doskonalenie umiejętności samodzielnego uczenia się

Aby pomóc uczniom rozpoznać własne potrzeby edukacyjne i doskonalić umiejętności efektywnego uczenia się, należy im stwarzać częste okazje do:

- samooceny postępów i diagnozowania potrzeb (także wykorzystując do tego celu *Europejskie portfolio językowe*);
- kształtowania systematyczności i samodyscypliny;
- poznawania i poszerzania strategii rozwiązywania różnorodnych typów zadań językowych, w tym maturalnych;
- stosowania strategii komunikacyjnych (np. domyślania się znaczenia wyrazów z kontekstu) oraz kompensacyjnych (np. parafraza, definicja);
- doskonalenia umiejętności korzystania z różnych źródeł informacji w języku obcym (m.in. słowników, encyklopedii, poradników, broszur informacyjnych, prasy, telewizji, radia, internetu).

3 TREŚCI NAUCZANIA

3.1 Tematyka

Zakres tematyczny programu obejmuje 15 bloków tematycznych, które są wspólne dla zakresu podstawowego i rozszerzonego. Tematyka ta jest zgodna z wymaganiami szczegółowymi podstawy programowej oraz zakresem tematycznym wymaganym na maturze (patrz aktualny informator maturalny).

- 1) człowiek (np.: dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania, problemy etyczne);
- 2) dom (np.: miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, wynajmowanie, kupno i sprzedaż mieszkania);
- 3) szkoła (np.: przedmioty nauczania, oceny i wymagania, życie szkoły, kształcenie pozaszkolne, system oświaty);
- 4) praca (np.: zawody i związane z nimi czynności, warunki pracy i zatrudnienia, praca dorywcza, rynek pracy);
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np.: okresy życia, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, styl życia, konflikty i problemy);
- 6) żywienie (np.: artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne, diety);
- 7) zakupy i usługi (np.: rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, reklama, korzystanie z usług, środki płatnicze, banki, ubezpieczenia);

- 8) podróżowanie i turystyka (np.: środki transportu, informacja turystyczna, baza noclegowa, wycieczki, zwiedzanie, wypadki);
- 9) kultura (np.: dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze, media);
- 10) sport (np.: dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe, sport wyczynowy);
- 11) zdrowie (np.: samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, higieniczny tryb życia, niepełnosprawni, uzależnienia, ochrona zdrowia);
- 12) nauka i technika (np.: odkrycia naukowe, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, awarie, technologie informacyjno-komunikacyjne);
- 13) świat przyrody (np.: klimat, świat roślin i zwierząt, krajobraz, zagrożenia i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe, katastrofy, przestrzeń kosmiczna);
- 14) państwo i społeczeństwo (np.: struktura państwa, urzędy, organizacje społeczne i międzynarodowe, konflikty wewnętrzne i międzynarodowe, przestępczość, polityka społeczna, gospodarka);
- 15) elementy wiedzy o krajach obszaru nauczanego języka oraz o kraju ojczystym, z uwzględnieniem kontekstu międzykulturowego oraz tematyki integracji europejskiej, w tym znajomość problemów pojawiających się na styku różnych kultur i społeczności.

Przedstawiona tematyka ma postać ogólnych zagadnień. Uszczegółowienie tematyki jest uzależnione od:

- wieku uczniów i związanego z tym stopnia ich rozwoju emocjonalnego i intelektualnego – proponujemy, aby trudniejsze wątki tematyczne, takie jak np. konflikty wewnętrzne i międzynarodowe czy klęski żywiołowe, pojawiły się w drugiej lub trzeciej klasie;
- podręcznika do nauki języka – większość podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego na tym etapie nauki zawiera wyżej wymienione bloki na wszystkich poziomach nauczania, lecz każdy podręcznik indywidualnie podchodzi do tematów;
- bieżących wydarzeń w kraju i na świecie – gdy na świecie dzieje się coś ważnego (np. wybory parlamentarne, odkrycie naukowe, katastrofa), warto wykorzystać naturalne zainteresowanie uczniów aktualnymi problemami i wprowadzić zmianę w kolejności doboru tematów lub uzupełnić lekcje informacjami z prasy, telewizji czy internetu dotyczącymi danego zagadnienia;
- potrzeb uczniów – oprócz zagadnień związanych bezpośrednio z aktualnym życiem uczniów (np. formy spędzania czasu wolnego, praca podczas wakacji, konflikty rodzinne itp.), należy uwzględnić również problematykę, z którą zetkną się w dorosłym życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym (np. poszukiwanie pracy, partnera, rozwiązywanie konfliktów);
- zainteresowań uczniów – tematом zgodnym z zainteresowaniami uczniów można poświęcić więcej czasu i uwagi (wiedzę na temat preferencji uczniów można czerpać np. z ankiety przeprowadzonej w danej klasie).

Kolejność realizacji powyższych bloków tematycznych jest dowolna. Istotne jest natomiast, by pojawiały się one spiralnie na przestrzeni wszystkich lat nauki na tym etapie. Zakładamy, że większość z nich pojawiła się już w poprzednich latach nauki języka, podczas których uczniowie zdobyli podstawowy zasób słownictwa związanego z daną tematyką. Program ten zakłada zarówno utrwalenie, jak i pogłębienie tematyki, wzbogacenie jej o aspekty bardziej złożone, z jakimi spotyka się w swoim codziennym życiu i pracy osoba wykształcona.

Poniżej przedstawiono przykład, który ilustruje płynność granic pomiędzy poszczególnymi blokami tematycznymi. Bloki tematyczne (w diagramie poniżej: *Zdrowie, Żywnienie, Zakupy i Sport*) zawierają różnorodne zagadnienia (tutaj kolejno: *badania okresowe, rodzaje diet, sklepy ze zdrową żywnością, ćwiczenia wzmacniające i kondycyjne*), bezpośrednio lub pośrednio związane z danym tematem (np. *Zdrowy styl życia*). Oznacza to, że jeden temat może być elementem kilku bloków tematycznych.

Przykładowe łączenie tematów pochodzących z różnych bloków tematycznych

3.2 Zakres materiału gramatycznego i leksykalnego

Poniższy zakres materiału gramatycznego i leksykalnego jest podany w formie ogólnych haseł dających nauczycielowi możliwość uszczegółowienia zgodnie z wymaganiami zawartymi w informatorze maturalnym dla poziomu podstawowego i rozszerzonego oraz odpowiednio do poziomu klasy. Nauczyciel powinien zaplanować kolejność utrwalania i wprowadzania struktur leksykalnych i gramatycznych, kierując się poziomem klasy i potrzebami uczniów.

Podany poniżej zakres materiału jest wspólny dla obu poziomów, z wyjątkiem struktur i objaśnień oznaczonych niebieską czcionką, które odnoszą się tylko do zakresu rozszerzonego programu.

CZASOWNIK

- Bezokolicznik i formy osobowe, **bezokolicznik przeszły**;
- Czasowniki posiłkowe;
- Czasowniki modalne z bezokolicznikiem zwykłym, **zwykłym ciągłym, perfektywnym i perfektywnym ciągłym**: *can, could, may, might, must, mustn't, needn't, will, shall, would, would like, would prefer, should, ought to, dare, need*;
- Tryb rozkazujący;
- **Tryb łączący, np. z suggest, insist, demand, it's essential**;
- Czasowniki regularne i nieregularne;
- Czasowniki wyrażające stany i czynności;
- Czasowniki złożone (*phrasal verbs*);
- Imiesłów czynny i bierny;
- Zdania twierdzące, przeczące i pytające w następujących czasach gramatycznych:
 - *present simple* dla czynności i stanów trwających nieprzerwanie lub powtarzających się, czynności o stałym charakterze, rozkładów czasowych, **w komentarzach sportowych i opowiadaniach**;
 - *Present continuous* dla czynności odbywających się w tej chwili, w bieżącym okresie czasu lub bliskiej przyszłości, **czynności powtarzających się i uważanych za irytujące**;
 - *Present perfect* dla czynności i stanów, które miały miejsce ostatnio lub trwają do chwili obecnej lub ich skutki mają wpływ na sytuację obecną, **w zdaniach czasowych i konstrukcjach typu: *It is the first time...***;
 - *Present perfect continuous* dla czynności, które rozpoczęły się w przeszłości i trwają do chwili obecnej lub się skończyły, a ich skutki są nadal widoczne, **dla czynności powtarzających się od jakiegoś czasu**;
 - *Past simple* dla czynności i stanów, które miały miejsce lub powtarzały się w przeszłości, **po wyrażeniach *I wish..., It's time, I'd rather..., as if..., if only..., suppose..., supposing...***;
 - *Past continuous* dla czynności, która odbywała się w pewnym momencie w przeszłości lub trwała przez pewien czas, **w wyrażeniach *I was wondering ..., I was hoping ...***;
 - *Past perfect* dla czynności i stanów przeszłych poprzedzających inne czynności i stany przeszłe **lub zakończonych przed określonym momentem w przeszłości, po wyrażeniach *I wish..., as if ..., if only..., w konstrukcji *It was the first time...****;
 - *Past perfect continuous* dla czynności, które były wykonywane przez jakiś okres i poprzedzały inną czynność, **po wyrażeniach *I wish..., as if ..., if only...***;
 - *Future simple* dla stanów lub czynności przyszłych wynikających z okoliczności zewnętrznych, dla wyrażenia postanowienia, obietnicy, decyzji;
 - *Future continuous* dla czynności, które będą odbywać się w pewnym momencie w przyszłości oraz w pytaniach o plany;
 - *Future perfect* dla czynności i stanów, które odbędą się lub będą trwały do określonego momentu w przyszłości;
 - *Future perfect continuous* dla czynności, które będą wykonywane przez określony czas do określonego momentu w przyszłości;
 - *Future simple in the past* w mowie zależnej i zdaniach warunkowych;
 - *Future perfect in the past* w mowie zależnej i zdaniach warunkowych.

SKŁADNIA

- Zdania rozkazujące;
- Zdania z podmiotem *it* i *there*, **w zwrotach *It's worth/no use +ing***;
- Zdania wykrzyknikowe;

- Zdania z dwoma dopełnieniami;
- Zdania w mowie zależnej z czasownikami *say, tell, ask* i następstwo czasów, zdania z różnymi czasownikami wprowadzającymi (np. *admit, threaten, suggest*), zdania niewymagające zmiany czasów;
- Pytania pośrednie;
- Pytania typu *question tags, reply questions* po trybie rozkazującym, zwroty *So do I, Nor/Neither do I*;
- Zdania w stronie biernej w czasach: *present simple, present continuous, past simple, past continuous, present perfect, future simple, past perfect*, oraz z czasownikami *see, hear, make* i *help*, zdania typu *He is/was known to be/have been, passive gerund* (np. *He hates being looked at*), *passive infinitive* (np. *She wanted to be admired*);
- Zdania współrzędnie złożone;
- Zdania podrzędnie złożone:
 - okolicznikowe:
 - celu, z *in order that/so that...*
 - czasu, w zdaniu *Once...*
 - miejsca
 - porównawcze, z wyrażeniem *as if/as though, the faster ... the better*
 - przyczyny
 - przyzwolenia
 - skutku
 - sposobu
 - stopnia
 - warunku typu 0, I, II, III i mieszane, inwersja w zdaniach warunkowych, *will* i *would* po *if*;
- przydawkowe ograniczające i opisujące;
- orzecznikowe;
- dopełnieniowe typu *All I want was(to) go home*;
- podmiotowe, np. *What I want is peace and quiet*;
- Zdania wyrażające życzenie lub przypuszczenie z wyrażeniami *I wish, I'd rather, I'd sooner, I'd prefer, you'd better, suppose, supposing, if only, it's high time*;
- Inwersja stylistyczna i inne formy emfaticzne:
 - po: *hardy, rarely, seldom, hardly, never, only, under no condition* itp.
 - w tzw. *cleft sentences*, np. *It was my mother who..., What I hate is...*;
 - zastosowanie *do* i *did*, np. *Do come in*.
- Konstrukcje gerundialne, bezokolicznikowe i imiesłowowe;
- Konstrukcja *have sth done, get sth done, have sb do sth, get sb to do sth*.

RZECZOWNIK

- Rzeczowniki policzalne i niepoliczalne;
- Liczba mnoga regularna i nieregularna, rzeczowniki mające tylko l. poj. lub tylko l. mnogą lub dwie formy liczby mnogiej, liczba mnoga rzeczowników złożonych;
- Forma dzierżawcza *of, Saxon Genitive* i *double genitive*;
- Rodzaj;
- Rzeczowniki złożone;
- Rzeczowniki użyte przymiotnikowo;
- Budowa słowotwórcza rzeczownika.

PRZEDIMEK

- Przedimek nieokreślony, określony i zerowy

PRZYMOTNIK

- Stopniowanie regularne i nieregularne, konstrukcje typu *the sooner, the better, more and more impatient*;
- Przymiotniki w konstrukcjach z *so, such, how, what*;
- Przymiotnik dzierżawczy;
- Przymiotniki złożone typu *blue-eyed*;
- Miejsce przymiotnika w zdaniu ;
- Kolejność przymiotników przed rzeczownikiem;
- Przymiotnik z przedimkiem określonym (*the poor*) i po czasownikach postrzegania (*It smells nice*).

PRZYSŁÓWEK

- Stopniowanie regularne i nieregularne;
- Miejsce przysłówka w zdaniu;
- Przysłówek *too* i *enough*;
- [Przysłówki o dwóch znaczeniowo różnych formach \(np. *hard – hardly*\)](#).

PRZYIMEK

- Przyimek określający miejsce, kierunek, odległość, czas;
- Przyimek przyczyny i sposobu;
- Przyimki po niektórych czasownikach i przymiotnikach.

ZAIMEK

- Zaimek osobowy;
- Zaimek dzierżawczy;
- Zaimek zwrotny;
- Zaimek emfatyczny;
- Zaimek wskazujący;
- Zaimek pytający;
- Zaimek względny;
- Zaimek wzajemny;
- Zaimek nieokreślony: *some, any, no, every* i złożenia z nimi, *none, either neither, many, much, few, a few, little, a little, another, other, others, the other, the others, every, each, enough, both all, either – or, neither – nor*,
- Zaimek bezosobowy *you, one*.

LICZEBNIK

- Liczebniki główne i porządkowe

SPÓJNIKI

- *and, or, but, if, unless, that, till, until, when, where, while, after, before, because, (al)though, so, in spite, on condition that, despite, supposing, providing/provided that, so as, even though, whereas, as if, as though*

Zakres słownictwa określony jest zakresem tematycznym, co oznacza, że jest on na tyle szeroki, by umożliwić swobodną wypowiedź ustną lub pisemną na każdy z tematów wymienionych w 3.1, odpowiednio dla zakresu podstawowego i rozszerzonego.

Poniższa tabelka ilustruje przykładowe struktury leksykalne z zakresu podstawowego i rozszerzonego dla tematu *Zdrowie*:

Medical care <i>Ochrona zdrowia</i>	
Zakres podstawowy	Zakres rozszerzony
accidents and emergency casualty	be off colour
dentist	get a second option
do an examination	come over an illness
go into hospital	medical records
general practitioner (GP)	make a complete recovery
have an X-ray	secondary infection
health care center	sprains and strains
operate on sb	
take temperature/blood pressure	
take medication	
treat sb for sth	
ward	

3.3 Umiejętności językowe

Program zakłada, że na tym etapie nauki nauczyciel w równym stopniu doskonali umiejętności językowe uczniów, jak najczęściej umożliwiając ich integrację. Zakres wymagań jest różny dla poziomu podstawowego i rozszerzonego.

1 Rozumienie ze sluchu

Zakres podstawowy

Uczeń rozumie ze sluchu proste, typowe wypowiedzi (np.: instrukcje, komunikaty, ogłoszenia, rozmowy) artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka:

- 1) określa główną myśl tekstu;
- 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np.: czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- 6) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

Zakres rozszerzony

Uczeń rozumie ze sluchu teksty o różnorodnej formie i długości (np.: rozmowy, dyskusje, wywiady, wykłady, komunikaty, instrukcje, wiadomości, audycje radiowe i telewizyjne) w różnych warunkach odbioru.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) oddziela fakty od opinii.

2 Rozumienie wypowiedzi pisemnych

Zakres podstawowy

Uczeń rozumie proste wypowiedzi pisemne (np.: napisy informacyjne, listy, broszury, ulotki reklamowe, jadłospisy, ogłoszenia, rozkłady jazdy, instrukcje obsługi, proste artykuły prasowe i teksty narracyjne):

- 1) określa główną myśl tekstu;
- 2) określa główną myśl poszczególnych części tekstu;
- 3) znajduje w tekście określone informacje;
- 4) określa intencje nadawcy/autora tekstu;
- 5) określa kontekst wypowiedzi (np.: nadawcę, odbiorcę, formę tekstu);
- 6) rozpoznaje związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
- 7) rozróżnia formalny i nieformalny styl wypowiedzi.

Zakres rozszerzony

Uczeń rozumie wypowiedzi pisemne o różnorodnej formie i długości (np.: artykuły prasowe, recenzje, wywiady, teksty literackie).

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) oddziela fakty od opinii.

3 Tworzenie wypowiedzi ustnych

Zakres podstawowy

Uczeń tworzy krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi ustne:

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- 2) opowiada o wydarzeniach życia codziennego i komentuje je;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
- 6) przedstawia opinie innych osób;
- 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów;
- 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;

- 9) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
- 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
- 11) wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np.: automatu do napojów, bankomatu);
- 12) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

Zakres rozszerzony

Uczeń tworzy płynne i zrozumiałe dłuższe wypowiedzi ustne.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) wyjaśnia sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania (np.: załatwianie spraw w instytucjach);
- 2) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw dotyczące danej tezy lub jakiegoś rozwiązania.

4 Tworzenie wypowiedzi pisemnych

Zakres podstawowy

Uczeń tworzy krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi pisemne (np.: wiadomość, opis, notatka, ogłoszenie, zaproszenie, ankieta, pocztówka, e-mail, list prywatny, prosty list formalny):

- 1) opisuje ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- 2) opisuje wydarzenia życia codziennego i komentuje je;
- 3) przedstawia fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- 4) relacjonuje wydarzenia z przeszłości;
- 5) wyraża i uzasadnia swoje opinie, poglądy i uczucia;
- 6) przedstawia opinie innych osób;
- 7) przedstawia zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów;
- 8) opisuje intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- 9) opisuje doświadczenia swoje i innych osób;
- 10) wyraża pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
- 11) wyjaśnia sposób obsługi prostych urządzeń (np.: automatu do napojów, automatu telefonicznego);
- 12) stosuje zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze;
- 13) stosuje formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.

Zakres rozszerzony

Uczeń tworzy dłuższe wypowiedzi pisemne (np.: list formalny, rozprawka, opis, opowiadanie, sprawozdanie, recenzja), bogate i spójne pod względem treści.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) wyjaśnia sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania (np.: załatwianie spraw w instytucjach);
- 2) przedstawia w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub jakiemuś rozwiązaniu.

5 Reagowanie ustne

Zakres podstawowy

Uczeń reaguje ustnie w sposób zrozumiały, w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np.: przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) rozpoczyna, prowadzi i kończy rozmowę;
- 3) stosuje formy grzecznościowe;
- 4) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 5) prowadzi proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego (np.: wymiana zakupionego towaru);
- 6) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
- 7) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 8) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych;
- 9) wyraża emocje (np.: radość, niezadowolenie, zdziwienie);

- 10) prosi o radę i udziela rady;
- 11) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- 12) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny;
- 13) prosi o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca.

Zakres rozszerzony

Uczeń reaguje ustnie w sposób płynny w różnorodnych, bardziej złożonych sytuacjach.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) prowadzi negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego (np.: niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody);
- 2) aktywnie uczestniczy w rozmowie i dyskusji (przedstawia opinie i argumenty, odpiera argumenty przeciwnie);
- 3) komentuje, zgadza się lub kwestionuje zdanie innych uczestników dyskusji;
- 4) spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych;
- 5) wysuwa i rozważa hipotezy.

6 Reagowanie w formie tekstów pisanych

Zakres podstawowy

Uczeń reaguje w formie prostego tekstu pisanego (np.: e-mail, wiadomość, list prywatny i prosty list formalny) w typowych sytuacjach:

- 1) nawiązuje kontakty towarzyskie (np.: przedstawia siebie i inne osoby, udziela podstawowych informacji na swój temat i pyta o dane rozmówcy i innych osób);
- 2) uzyskuje i przekazuje informacje i wyjaśnienia;
- 3) prowadzi proste negocjacje (np.: uzgadnianie formy spędzania czasu);
- 4) proponuje, przyjmuje i odrzuca propozycje i sugestie;
- 5) prosi o pozwolenie, udziela i odmawia pozwolenia;
- 6) wyraża swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych, zgadza się i sprzeciwia;
- 7) wyraża emocje (np.: radość, niezadowolenie, zdziwienie);
- 8) prosi o radę i jej udziela;
- 9) wyraża prośby i podziękowania oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- 10) wyraża skargę, przeprasza, przyjmuje przeprosiny.

Zakres rozszerzony

Uczeń reaguje w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego (np.: list prywatny lub formalny, sprawozdanie) w sytuacjach formalnych i nieformalnych.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) prowadzi negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego (np.: niezasłużone oskarżenie, spowodowanie szkody);
- 2) ustosunkowuje się do opinii innych osób;
- 3) przedstawia opinie i argumenty, odpiera argumenty przeciwnie;
- 4) komentuje, akceptuje lub kwestionuje zdanie innych;
- 5) spekuluje na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych;
- 6) wysuwa i rozważa hipotezy.

7 Przetwarzanie tekstu ustnie lub pisemnie

Zakres podstawowy

Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie:

- 1) przekazuje w języku obcym informacje zawarte w materiałach wizualnych (np.: wykresach, mapach, symbolach, piktogramach), audiowizualnych (np.: filmach, reklamach) oraz tekstach obcojęzycznych;
- 2) przekazuje w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku obcym;
- 3) przekazuje w języku obcym informacje sformułowane w języku polskim.

Zakres rozszerzony

Uczeń przetwarza tekst ustnie lub pisemnie.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) streszcza usłyszany lub przeczytany tekst;
- 2) rozwija notatkę, ogłoszenie, nagłówki prasowe;
- 3) stosuje zmiany stylu lub formy tekstu.

8 Inne umiejętności

- 1) Uczeń dokonuje samooceny (np. przy użyciu port folio językowego, patrz 4.5.) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem (np. korzystanie ze słownika, poprawianie błędów, prowadzenie notatek, zapamiętywanie nowych wyrazów, korzystanie z tekstów kultury w języku obcym).
- 2) Uczeń współdziała w grupie, np. w lekcyjnych i pozalekcyjnych pracach projektowych.
- 3) Uczeń korzysta ze źródeł informacji w języku obcym (np. z encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych.
- 4) Uczeń stosuje strategie komunikacyjne (np. domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, rozumienie tekstu zawierającego nieznanne słowa i zwroty) oraz strategie kompensacyjne (np. parafraza, definicja) w przypadku, gdy nie zna lub nie pamięta jakiegoś wyrazu.
- 5) Uczeń posiada świadomość językową (np. podobieństw i różnic między językami).

4 REALIZACJA PROGRAMU

4.1 Planowanie pracy dydaktycznej

Program nauczania zawiera treści przeznaczone do realizacji w ciągu trzech lat nauki w liceach lub czterech – w technikach. Zadaniem każdego nauczyciela jest zaplanowanie pracy dydaktycznej dla każdej klasy/grupy, co oznacza dobór odpowiednich treści i form pracy. Planowanie pracy powinno odbywać się na początku każdego roku szkolnego. Planując swoją pracę, nauczyciel powinien:

- rozpoznać poziom językowy uczniów (patrz 4.4);
- jasno określić zamierzone poziomy osiągnięć uczniów;
- poznać możliwości intelektualne, zainteresowania i oczekiwania uczniów;
- uwzględnić częstotliwość zajęć języka angielskiego i możliwości organizacyjne szkoły (liczbę uczniów w grupie/klasie, wielkość sal, dostępny sprzęt);
- dokonać wyboru odpowiednich materiałów nauczania i pomocy dydaktycznych.

Należy pamiętać, że podstawą do tworzenia planu pracy dydaktycznej jest program nauczania, a nie podręcznik. Tworząc zatem własny plan, zaleca się przeanalizować wybrany podręcznik pod względem jego przydatności dla realizacji określonych w programie celów, a także potrzeb i oczekiwań danej grupy uczniów. Jeżeli istnieje taka potrzeba, można uzupełnić materiał zawarty w podręczniku o dodatkowe materiały (np. ćwiczenia gramatyczne, leksykalne, teksty autentyczne) lub też zrezygnować z niektórych treści.

Następnie należy zdecydować, czy plan pracy będzie tworzony z punktu widzenia ucznia (plan wynikowy), czy z punktu widzenia nauczyciela (rozkład materiału). Decyzja należy tu do nauczyciela, ponieważ władze oświatowe dopuszczają obydwie możliwości. Planowanie wynikowe ma jednak tę przewagę nad rozkładem materiału, że określa przewidywane osiągnięcia ucznia na danym etapie kształcenia, pomagając tym samym określić stan wiedzy i umiejętności ucznia. Ma to znaczenie, kiedy uczymy, jak korzystać z *Europejskiego portfolio językowego*, ponieważ plan wynikowy zawiera podobne wskaźniki samooceny: „już potrafię”, „jeszcze ćwiczę”, „zmierzam do”.

Opracowując plan pracy dla określonej klasy czy grupy uczniów, można skorzystać z gotowych planów wynikowych i rozkładów materiału opracowanych do danego podręcznika. Aby dostosować je do potrzeb danej grupy czy klasy, zaleca się dokonać ich modyfikacji, np. poprzez uzupełnienie o materiały dodatkowe czy też usunięcie tych treści, które nie odpowiadają wyznaczonym celom (patrz tabela na str. 18–20).

Planowanie powinno dotyczyć nie tylko procesu nauczania, ale także oceniania jego rezultatów. Nauczyciel powinien zadbać o to, by uczniowie znali dokładnie reguły gry, a więc cele, wymagania i kryteria oceniania.

Rozkład materiału

New Matura Solutions pre-intermediate

Nr dopuszczenia MEN: 361/2/2011

Klasa ...

Nauczyciel

Rok szkolny

TEMAT LEKCJI	MATERIAŁY DYDAKTYCZNE	TEMATYKA SŁOWNICTWO	GRAMATYKA	FUNKCJE JĘZYKOWE	UMIEJĘTNOŚCI JĘZYKOWE ZGODNE Z NOWĄ PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ
-----------------	--------------------------	------------------------	-----------	---------------------	--

UNIT 3 House and home

1 <i>Landscapes:</i> Krajobraz miejski i wiejski.	Praca na lekcji SB: s. 24	Dom: w mieście i na wsi	Przymyki ruchu <i>Giving directions-</i> ćwiczenia komunikacyjne	Nazywanie miejsc w mieście i na wsi; wskazywanie drogi	Słuchanie: znajdowanie określonych informacji Czytanie: rozumienie krótkich wypowiedzi pisemnych Reagowanie ustne: uzyskiwanie i przekazywanie informacji
	Dodatkowo SB: s. 126 TB: s. 184 Ćwiczenia komunikacyjne				
	Praca domowa WB: s. 26				
2 Określanie ilości: <i>some,</i> <i>any, much, many</i> ...	Praca na lekcji SB: s. 25		<i>some, any, much, a</i> <i>lot, a little, a few</i>	Określanie ilości Opisywanie miejsc i budynków	Czytanie: rozumienie krótkich wypowiedzi pisemnych, znajdowanie określonych informacji w tekście, określanie głównej myśli poszczególnych części tekstu Pisanie: opisywanie miejsc Mówienie: opis ilustracji (pokój)
	Dodatkowo TB: s. 185 SB s.108 Matura flashcard 3:zad. 1				
	Praca domowa WB: s. 27 <i>My town-</i> <i>informacja/ogłoszenie</i>				
3 <i>Culture:</i> <i>Different</i> <i>views</i> Kontrowersyjne tematy.	Praca na lekcji SB: s. 26	Law Hunting		Opisywanie miejsc Wyrażanie opinii	Mówienie: opisywanie ludzi, miejsc i czynności; wyrażanie i uzasadnianie opinii EGZAMIN USTNY: Rozmowa na podstawie ilustracji Czytanie: określanie myśli głównej tekstu oraz poszczególnych części tekstu EGZAMIN PISEMNY: Rozumienie tekstów pisanych (Dobieranie) Słuchanie: znajdowanie określonych informacji
	Dodatkowo TB: s.186				
	Praca domowa WB: s. 28 Wyrażanie opinii : SB ex. 6				
4 <i>Articles</i> Przedimki <i>a/an</i>	Praca na lekcji SB: s. 27		Przedimki <i>a/an</i> i <i>the</i>	Opisywanie miejsc Wyrażanie opinii	Mówienie: wyrażanie opinii Czytanie: rozumienie krótkich wypowiedzi pisemnych Reagowanie ustne: wyrażanie opinii i pytanie o opinie

i the.	Dodatkowo SB: s. 108 TB: s.187 Piosenka- uzupełnianie tekstu przedimkami Praca domowa WB: s. 29 Ćwiczenia gramatyczne				Słuchanie: Piosenka - przedimki (Adele)
5 Urban farmers? Artykuł prasowy	Praca na lekcji SB: ss. 28-29 Dodatkowo TB: s. 188 Praca domowa WB: s. 30			Wypowiadanie się na temat życia na wsi i pracy na farmie	Mówienie: uzyskiwanie i przekazywanie informacji, wyrażanie opinii i pytanie o opinie Czytanie: rozumienie krótkich wypowiedzi pisemnych, określanie głównej myśli tekstu, rozpoznawanie związków między poszczególnymi częściami tekstu
6 Picture description Opisywanie obrazka.	Praca na lekcji SB: s. 30 Dodatkowo TB: s. 189 Matura flashcard 3: zad. 2 i 3 Praca domowa WB: s. 31		Przymyki miejsca	Opisywanie obrazka Wyrażanie opinii	Mówienie: opisywanie ludzi i czynności, wyrażanie opinii Słuchanie: znajdowanie określonych informacji Pisanie: opisywanie ludzi i czynności
7 A postcard Poczтівka z wakacji	Praca na lekcji SB: s. 31 Dodatkowo WB: s. 190 Praca domowa WB: s. 32 Zadanie maturalne- pocztówka	Extreme adjectives Holiday activities		Pisanie pocztówki z wakacji	Reagowanie ustne: wyrażanie i uzyskiwanie opinii Czytanie: rozumienie krótkich wypowiedzi pisemnych, znajdowanie określonych informacji w tekście Pisanie: opisywanie miejsc i czynności, wyrażanie uczuć, stosowanie stylu nieformalnego
8 Get ready for	Praca na lekcji SB: ss. 32-33			Wypowiadanie się na temat zażywania	Czytanie: rozumienie prostych tekstów, znajdowanie określonych informacji

matura 2	Dodatkowo WB: ss. 34-35 TB s.191			lekarstw i niedozwolonych substancji przez sportowców Opisywanie obrazka Pisanie listu prywatnego – opisywanie domu i okolic	MATURA EGZAMIN PISEMNY: Rozumienie tekstów pisanych (Wielokrotny wybór) Słuchanie: rozumienie prostych tekstów, znajdowanie określonych informacji w tekście MATURA EGZAMIN PISEMNY: Rozumienie ze słuchu (Prawda/Falsz) Mówienie: opisywanie osób, miejsc i czynności, wyrażanie opinii MATURA EGZAMIN USTNY: Rozmowa na podstawie ilustracji Pisanie: opisywanie miejsc, przedstawianie zalet MATURA EGZAMIN PISEMNY: Wypowiedź pisemna (List prywatny)
<i>9 Mini Project:</i> <i>Wiki: British homes</i>	Praca na lekcji Omówienie zasad projektu, podział tematów i grup Praca domowa Opracowanie Wiki	-----	-----		Cel projektu : stworzenie strony internetowej o domach i mieszkaniach w Wielkiej Brytanii Inne cele: współdziałanie w grupie, stosowanie strategii komunikacyjnych, posiadanie świadomości językowej, wykorzystywanie technik samodzielnej pracy nad językiem

4.2 Założenia metodyczne

Ponieważ jednym z celów ogólnych wytyczonych w programie jest zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów (patrz 2.1), zadaniem nauczyciela jest zarówno wspieranie uczniów w opanowaniu wiedzy i umiejętności, jak i kształtowanie zachowań autonomicznych, aby uczeń mógł przejąć w części odpowiedzialność za przebieg procesu uczenia się i nauczania. Wdrażając zachowania autonomiczne, nauczyciel umożliwia uczniom stanie się współautorami własnej edukacji i skutecznie wykorzystywać zdobytą wiedzę i umiejętności. Osiągnięciu tego celu służą różnorodne formy i techniki pracy proponowane w tym rozdziale. Zakładają one aktywny udział uczniów w procesie nauczania, przy uwzględnieniu ich odmiennych stylów uczenia się.

Różnorodne sposoby realizacji celów, opisane poniżej, cechuje elastyczność umożliwiająca dopasowanie metod i form pracy do różnych stylów poznawczych uczniów. Dotyczy to także zróżnicowanych potrzeb uczniów. Jednym z bodźców do pogłębiania znajomości języka angielskiego może być przygotowanie do egzaminu maturalnego czy też chęć sprostania wzrastającym wymaganiom stawianym przez pracodawców. Dla wielu uczniów znajomość języka obcego to także, a może i przede wszystkim, tzw. okno na świat, narzędzie poznania innych kultur i poszerzenia wiedzy o świecie. Jakakolwiek by była indywidualna motywacja ucznia, nauczyciel powinien dysponować szerokim repertuarem środków, by sprostać tym potrzebom.

Jednym z nich może być pomoc uczniom w określeniu, jakie są ich preferencje w uczeniu się, np. jakich godzinach lubią powtarzać wiedzę, jakie sposoby zapamiętywania są dla nich najlepsze, jakie formy pracy są dla nich najefektywniejsze. Oznacza to zapoznanie uczniów z praktycznymi sposobami uczenia się i przygotowanie ich do samodzielnego powtarzania i przypominania wcześniej opanowanego materiału.

Bardzo ważna jest również pozytywna informacja zwrotna od nauczyciela, a więc przedstawienie uczniowi uwag na temat czynionych przez niego postępów. Informacja taka powinna określać mocne strony ucznia, ale również wymieniać te aspekty jego pracy, które wymagają poprawy. W przypadku nauki pisania może mieć ona następującą postać:

<i>Well done!</i>	<i>Please work on:</i>
- all points fully covered - clear structure/ organisation - correct and appropriate use of narrative tenses and passive voice	- word order - use of prepositions, - punctuation - choice of vocabulary - articles

4.3 Formy pracy

Program zakłada następujące formy pracy na lekcji i poza klasą:

- praca z całą klasą;
- praca indywidualna;
- praca indywidualna pod kierunkiem nauczyciela;
- praca indywidualna w domu (w tym przygotowanie prezentacji projektu);
- praca w parach;
- praca w parach pod kierunkiem nauczyciela;
- praca w grupach (w tym projekty).

Przy doborze form zalecana jest różnorodność, gdyż pobudza ona zainteresowanie i służy zaspokajaniu potrzeb uczniów o różnych stylach uczenia się. Ponadto forma pracy zależy od rodzaju zadania i warunków pracy. Na przykład, prezentując nowy materiał, nauczyciel pracuje często z całą klasą, w fazie ćwiczeń uczniowie pracują w grupach i parach, a zadanie domowe wykonują indywidualnie lub grupowo.

4.4 Indywidualizacja pracy w grupach zróżnicowanych

Każda grupa uczniowska jest zróżnicowana pod kilkoma względami. Dwie najczęściej występujące różnice między uczniami dotyczą ich stylów poznawczych oraz poziomu językowego. Nauczyciel powinien od początku pracy z daną grupą prowadzić obserwację uczniów, aby móc szybko zdiagnozować ich style poznawcze oraz poziom językowy, a w konsekwencji – odpowiednio zareagować. Wprowadzając i ćwicząc nowy materiał językowy, należy pamiętać o różnorodności zadań wykorzystujących różne style poznawcze czy różne rodzaje inteligencji. Poniżej prezentujemy przykłady zadań mających na celu utrwalenie drugiego trybu warunkowego, dostosowanych do różnych rodzajów inteligencji i stylów uczenia się (H. Gardner, *Multiple Intelligences*).

Rodzaj inteligencji	Najlepiej uczy się poprzez	Proponowane ćwiczenia na drugi tryb warunkowy
językowa	słuchowy i wzrokowy kontakt ze słowami, mówienie	czytanie i opowiadanie historii, w której pojawia się drugi tryb warunkowy
logiczno-matematyczna	klasyfikację, porządkowanie, wzory, abstrakcyjne zadania	transformacje, parafrazy
wizualno-przestrzenna	wizualizację, wyobrażanie, stymulację wzrokową (zdjęcie, kolor), ruchomy obraz	dopasowywanie połówek zdań – „rozsypanka”
muzyczna	rytm, melodię, muzykę	uzupełnianie brakujących czasowników w piosence, np. <i>If I were a rich man...</i>
kinestetyczna	dotyk, ruch	odgrywanie zadań za pomocą języka ciała – zagadki (współzawodnictwo w grupach).
interpersonalna	współpracę, dzielenie się opinią i doświadczeniem, relacjonowanie, zadawanie pytań	przeprowadzenie wywiadu lub wypełnienie kwestionariusza, np. na temat zachowań w sytuacjach ekstremalnych, praca w grupach
intrapersonalna	pracę samodzielną, indywidualne zadania, realizację własnych ambicji i zainteresowań	indywidualna praca, np. ćwiczenia polegające na uzupełnianiu czy układaniu zdań

Grupy uczniowskie o zróżnicowanym poziomie znajomości języka to zjawisko bardzo częste, zwłaszcza w szkołach publicznych. Ponieważ nie zawsze istnieje możliwość podziału uczniów na grupy według ich poziomu kompetencji językowej, zachodzi wówczas potrzeba prowadzenia indywidualnej pracy na lekcji.

Pierwszym krokiem powinna być rzetelna diagnoza znajomości języka u uczniów danej grupy. Na początku pierwszego roku nauki zaleca się więc przeprowadzenie testu (*placement test*), który określi, na jakim poziomie zaawansowania znajdują się uczniowie. Można wykorzystać w tym celu specjalnie opracowane testy (np. *The Oxford Online Placement Test*).

Na podstawie wyników testu nauczyciel podejmuje decyzję o ewentualnej indywidualnej nauce.

W wypadku uczniów o znacznie niższym, niż większość w danej klasie, poziomie znajomości języka, można zastosować okres przejściowy (np. pierwszy semestr pierwszego roku nauki), by dać im czas na dopasowanie się do poziomu grupy i wymagań. Oznaczać to może na przykład wprowadzenie:

- indywidualnych zadań do pracy w domu;
- okresowej pomocy kolegi/koleżanki z klasy na lekcji (podczas ćwiczeń indywidualnych, w parach i grupach) i w domu lub w szkole po lekcjach;
- okresowego dopasowania systemu oceniania do możliwości ucznia (indywidualnie opracowane testy sprawdzające znajomość wprowadzonego materiału).

Jeśli pozwalają na to warunki organizacyjne szkoły, można zorganizować zajęcia dodatkowe (min. raz w tygodniu w pierwszym roku nauki), które umożliwią słabszym uczniom nadrobić zaległości.

Indywidualna nauka obejmować też może uczniów, których poziom znajomości języka znacznie wykracza poza ramy określone programem nauczania dla danej grupy. W takim wypadku lepiej znający język uczniowie mogą:

- pomóc uczniom słabszym podczas pracy na lekcji i w domu (patrz wyżej);
- otrzymywać dodatkowe, trudniejsze zadania do pracy na lekcji i w domu (np. lektury, artykuły prasowe, ćwiczenia gramatyczne i leksykalne);
- przygotowywać specjalne prezentacje będące uzupełnieniem lekcji (np. na podstawie materiałów autentycznych, pochodzących z internetu, prasy, telewizji itp.).

Zadania te są zadaniami dodatkowymi i tak powinny być traktowane przy ocenianiu. Nie wydaje się właściwe zawyżenie poziomu wymagań w stosunku do uczniów lepiej znających język. Należy ich raczej nagradzać dobrą oceną za wywiązanie się z zadania, a nie karać, np. stosując wyższe wymagania przy ocenianiu.

4.5 Techniki nauczania

4.5.1 Nauczanie sprawności językowych

Planując lekcje, należy starać się tak dobierać zadania, aby dawały one możliwość ćwiczenia sprawności językowych w sposób zintegrowany. Jest to bowiem odzwierciedleniem zjawisk zachodzących w naszym życiu codziennym, kiedy np. recenzja filmu w gazecie (czytanie) jest bodźcem do obejrzenia filmu (słuchanie) i przekazania uwag koledze (mówienie), a być może i tematem listu do znajomych (pisanie). Powielenie takiego i podobnych przykładów, gdzie to samo doświadczenie lub temat prowadzi do użycia różnych sprawności, jest wskazaną formą pracy nad językiem na tym etapie nauki.

Wymienione poniżej techniki nauczania pogrupowane zostały jednak według indywidualnych sprawności (słuchanie, mówienie, czytanie, pisanie), gdyż taka forma ich prezentacji jest najbardziej przejrzysta i czytelna. Poza tym ćwiczenie poszczególnych sprawności będzie wymuszone koniecznością przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego, na którym są one testowane indywidualnie.

Słuchanie

Teksty przeznaczone do słuchania służyć powinny następującym celom:

- wprowadzeniu nowego materiału językowego;
- rozwijaniu sprawności słuchania różnych rodzajów tekstów odbieranych za pośrednictwem mediów (np. wywiadów, zapowiedzi, reklam, rozmów, debat, dyskusji itp.);
- nauce rozpoznawania standardowych odmian języka;
- nauce rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Typy tekstów

Większość nowoczesnych podręczników, wprowadzając nowy materiał i rozwijając sprawność rozumienia ze słuchu, wykorzystuje teksty nagrane specjalnie z myślą o uczniach na określonym poziomie językowym. Na tym etapie kształcenia zaleca się jednak jak najszersze wykorzystanie tekstów pochodzących z autentycznych źródeł (np. radio, telewizja, płyty CD i DVD, internet), gdzie można znaleźć przykłady nagrań tekstów o różnym rejestrze i stylu (np. rozmowy telefoniczne, dialogi, ogłoszenia, wywiady, debaty, dyskusje, wykłady czy piosenki). Można je wykorzystać w pracy z uczniami na różnych poziomach zaawansowania, dopasowując rodzaj zadania do umiejętności językowych uczniów (patrz Dodatek 2).

Ucząc słuchania, należy rozwijać następujące umiejętności:

- słuchanie w celu zrozumienia głównej myśli tekstu;
- słuchanie w celu zrozumienia głównych myśli poszczególnych części tekstu;
- słuchanie w celu znalezienia określonych informacji;
- słuchanie w celu określenia stylu i rodzaju tekstu;
- słuchanie w celu określenia kontekstu wypowiedzi;
- słuchanie w celu zrozumienia intencji rozmówcy;
- oddzielanie faktów od opinii.

Rodzaje zadań

Oto lista technik służących doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji;
- uzupełnianie brakującej informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

Rodzaje zadań maturalnych

W celu przygotowania uczniów do egzaminu maturalnego należy ćwiczyć następujące typy zadań:

- prawda-fałsz;
- wielokrotny wybór;
- dobieranie;

Aby pomóc uczniom w doskonaleniu sprawności rozumienia ze słuchu, należy zachęcić ich do:

- słuchania radia i radiowych serwisów dostępnych *online*;

- oglądania anglojęzycznych programów telewizyjnych (dostępnych w ramach oferty telewizji satelitarnej);
- odsłuchiwanie podcastów (patrz 4.5.6 i 4.6).

Mówienie

Sprawność mówienia wykorzystywana jest przy:

- ćwiczeniu nowego materiału językowego;
- rozwijaniu umiejętności swobodnej komunikacji w języku angielskim;
- nauce rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Rodzaje zadań

Zadania przeznaczone do ćwiczenia nowego materiału językowego powinny stwarzać okoliczności, w których nowa struktura będzie miała szansę pojawić się spontanicznie i w naturalnym dla niej kontekście (patrz 4.5.2).

Ucząc mówienia, należy rozwijać następujące umiejętności:

- opisywanie: osób, miejsc, przedmiotów, zjawisk, czynności, doświadczeń;
- opowiadanie i komentowanie wydarzeń;
- przedstawianie faktów;
- relacjonowanie wydarzeń z przeszłości;
- przedstawianie opinii;
- wyrażanie pewności, przypuszczenia, wątpliwości;
- użycie formalnego i nieformalnego stylu wypowiedzi;
- prezentowanie argumentów za i przeciw danej tezie.

Można w tym celu wykorzystać ćwiczenia, takie jak:

- dialogi;
- dyskusje;
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- symulacje i odgrywanie ról;
- prezentacje;
- gry i zabawy komunikacyjne.

Rozwijając umiejętność swobodnej komunikacji w języku angielskim, powinno się tak dobierać zadania, aby w miarę

możliwości odzwierciedlały one sytuacje autentyczne, a ich temat był bliski doświadczeniom, potrzebom i

6 Make notes about a film you really liked and a film you hated. Think about the points below and use the adjectives in exercise 5 to help you.

- the story
- the acting
- the images/special effects
- the music

7 Work in pairs. Tell your partner about the films. Do you agree with your partner?

- I loved *Avatar*. It's a science fiction film. The story was really gripping and the special effects were spectacular.

- I couldn't stand *Valentine's Day*. It's a romantic comedy. The story was very predictable. The acting was bad.

(*New Matura Solutions Pre-Intermediate, page 34*)

zainteresowaniom młodego człowieka. Ćwicząc umiejętność wyrażania opinii na niższych poziomach zaawansowania, należy dać uczniom czas na przygotowanie się do wypowiedzi, np.:

Rozwijając sprawność mówienia, należy też zwrócić uwagę uczniów na cechy charakterystyczne dla języka potocznego, aby formułowane przez nich wypowiedzi brzmiały naturalnie. Cechy te dotyczą takich obszarów, jak gramatyka, słownictwo, składnia, np.:

- opuszczanie nieakcentowanych początkowych części zdania (*Interesting isn't it?, Seen Leo?*);
- nieprecyzyjne określenia (*Can you get me a sandwich or something?, Might be able to get something like that*);
- powtórzenia (*I don't understand why it's, you know, why it's so popular*);
- utarte wyrażenia służące:
 - wtrąceniu się do rozmowy (*Can I just get a word in. Excuse me, could I?*);
 - zgadzaniu się/niezgadzaniu się z opinią przedmówcy (*Absolutely. Absolutely right, Yes, I know, but the point is we work very hard*);
 - zmianie tematu rozmowy (*By the way, did you see the tennis yesterday?*).

Rodzaje zadań maturalnych

W celu przygotowania uczniów do egzaminu ustnego należy ćwiczyć zadania typowe dla egzaminu maturalnego, a mianowicie:

- odgrywanie roli;
- opis ilustracji i odpowiedzi na pytania z nią związane;
- wypowiedź na podstawie materiału stymulującego.

Aby wspomóc uczniów w przygotowaniu do egzaminu, nauczyciel powinien stworzyć sytuacje, w których uczniowie będą mieli okazję do, m.in.:

- wyrażania i uzasadniania swojego zdania;
- wyrażania wątpliwości;
- zgadzania się i niezgadzania się ze zdaniem rozmówcy;
- opisywania ilustracji;
- interpretowania ilustracji;
- relacjonowania;
- dokonywania oceny;
- wyboru propozycji/opcji wraz z uzasadnieniem;
- odrzucania propozycji/opcji wraz z uzasadnieniem;
- wyrażania opinii na tematy wyszczególnione w zakresie tematycznym podstawy programowej (patrz 3.1).

Czytanie

Teksty przeznaczone do czytania wykorzystywane są do:

- wprowadzenia nowego materiału językowego;
- rozwijania sprawności czytania różnego rodzaju tekstów użytkowych, literackich, popularnonaukowych i artykułów prasowych;
- nauki rozpoznawania standardowych odmian języka;
- nauki rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Typy tekstów

Większość nowoczesnych podręczników zawiera różnorodne teksty wraz z różnymi rodzajami ćwiczeń, służącymi rozwijaniu sprawności rozumienia tekstu czytanego. W celu urozmaicenia lekcji oraz nawiązania do aktualnych

wydarzeń zalecamy również korzystanie z materiałów pochodzących z autentycznych źródeł, takich jak gazety, czasopisma, listy, broszury informacyjne, ulotki, sprawozdania, opowiadania, powieści, internet itd.). Należy jednak pamiętać o dopasowaniu poziomu trudności ćwiczeń do poziomu znajomości języka uczniów. Można także wykorzystywać teksty uproszczone i napisane specjalnie dla uczących się języka na danym poziomie zaawansowania (*graded readers* – lektury na różnych poziomach językowych).

Ucząc czytania, należy rozwijać następujące sprawności:

- czytanie w celu określenia głównej myśli tekstu;
- czytanie w celu określenia głównej myśli poszczególnych części tekstu;
- czytanie w celu znalezienia w tekście określonych informacji;
- czytanie w celu określenia intencji autora;
- czytanie w celu określenia kontekstu wypowiedzi;
- czytanie w celu rozpoznania związków pomiędzy częściami tekstu;
- czytanie w celu określenia stylu i rodzaju tekstu;
- oddzielanie faktów od opinii.

Rodzaje zadań

Poniżej przedstawiamy listę technik służących doskonaleniu sprawności czytania:

- udzielanie odpowiedzi na pytania ogólne;
- udzielanie odpowiedzi na pytania szczegółowe;
- wskazywanie określonych informacji w tekście;
- uzupełnianie brakujących informacji;
- układanie informacji we wskazanej kolejności;
- układanie części tekstu w odpowiedniej kolejności.

Rodzaje zadań maturalnych

Ponieważ jednym z celów rozwijania sprawności czytania jest przygotowanie do egzaminu maturalnego, należy uwzględnić zadania typowe dla testu maturalnego na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Są to zadania typu:

- prawda-falsz;
- wielokrotnego wyboru;
- dobierania.

Aby pomóc uczniom w doskonaleniu sprawności czytania, należy zachęcić ich do:

- lektury prasy anglojęzycznej i literatury w wersji oryginalnej lub uproszczonej;
- lektury artykułów, *wikipedii* i blogów w języku angielskim dostępnych w internecie (patrz 4.5.6 i 4.6).

Pisanie

Rozwijanie umiejętności pisania na lekcjach języka obcego ma na celu:

- naukę pisania tekstów użytkowych (np. pocztówki, ogłoszenia, notatki, CV, listu prywatnego i formalnego, sprawozdania itp.);
- naukę pisania dłuższych wypowiedzi na różne tematy i w różnych formach (np. opis miejsca i osób, recenzja filmu, streszczenie książki, opowiadanie, rozprawka itp.);
- naukę pisania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Ucząc pisania, należy uświadomić uczniom konieczność i wskazać sposoby:

- planowania treści tak, by była ona logiczna, spójna i na temat;
- sporządzenia planu pracy;
- formułowania wypowiedzi według wymogów różnorodnych form, np. rozprawki opowiadania, recenzji, artykułu, listu formalnego;
- wyboru odpowiedniego rejestru i stylu;
- pisania poprawnie i używania zróżnicowanych struktur leksykalnych i gramatycznych;
- sprawdzania własnej pracy pod kątem treści, spójności, poprawności gramatycznej i ortograficznej;
- korzystania ze słownika jednojęzycznego podczas pisania i sprawdzania własnej pracy.

Dobrze jest, jeśli zadanie odnosi się do rzeczywistości bliskiej uczniowi, gdyż znany kontekst ułatwia zrozumienie i wykonanie zadania. Ponadto, aby zadanie nabrało znamion prawdopodobieństwa, powinno być tak sformułowane, by uzasadniało użycie języka angielskiego (np. informacja na temat bazy noclegowej w mieście sporządzona dla turystów zagranicznych, list do schroniska młodzieżowego za granicą z prośbą o przesłanie pozostawionych rzeczy itp.). Aby pobudzić w uczniach kreatywność, warto wykorzystać zadania odwołujące się do ich wyobraźni (np. opowiadanie lub list napisane z perspektywy innej osoby – prezydenta, dyrektora szkoły itp.).

Rodzaje zadań

- praca nad tzw. tekstem modelowym w postaci ćwiczeń na uzupełnianie, wybór poprawnej formy lub słowa, zastępowanie wyrazów w tekście synonimami itp.;
- pisanie planu wypowiedzi (w tym także tzw. *brainstorming*);
- pisanie części tekstu (np. akapitu, rozpoczęcia i zakończenia listu czy rozprawki itp.);
- pisanie kompletnych tekstów;
- poprawianie pracy kolegi/koleżanki;
- poprawianie własnej pracy.

Rodzaje zadań maturalnych

Sprawność pisania jest testowana na egzaminie maturalnym. Przygotowując uczniów do matury, należy przeznaczyć lekcje na ćwiczenia w pisaniu:

- krótkiego tekstu użytkowego;
- dłuższego tekstu użytkowego (o określonej długości);
- wypowiedzi pisemnej na wybrany temat (o określonej długości).

Aby pomóc uczniom w doskonaleniu sprawności pisania, można zachęcić ich do:

- prowadzenia korespondencji z w języku angielskim;
- pisania blogów i własnych tekstów w języku angielskim (np. na platformach edukacyjnych Web 2.0) (patrz 4.5.6 i 4.6).

Integracja sprawności językowych – praca nad projektem

Jak wspomniano we wstępie, na lekcji rzadko zdarzają się sytuacje, kiedy poszczególne sprawności doskonalone są oddzielnie. Zazwyczaj pojedyncza lekcja zakłada integrację co najmniej dwóch sprawności. Może to być dyskusja na podstawie przeczytanego artykułu lub napisanie listu formalnego na podstawie notatki. Najczęściej stosowanymi tutaj technikami są streszczanie i przetwarzanie wcześniej usłyszanych i przeczytanych tekstów.

Szczególnym przypadkiem integracji sprawności językowych jest też praca nad projektem, w tym też jego prezentacja. Praca nad projektem jest rodzajem zadania, które daje uczniom możliwość wykorzystania i zintegrowania dotychczas zdobytej wiedzy i umiejętności oraz szansę ich pogłębienia. Dotyczy to zarówno języka obcego, jak i szeroko rozumianej ogólnej wiedzy i umiejętności zdobytych w szkole i poza nią.

Praca nad projektem jest zadaniem autentycznym, a nie, jak większość zadań na lekcji, symulacją rzeczywistości. Autentyczne jest także doświadczenie językowe, jakie uczniowie zdobywają, wykonując zadanie. W fazie przygotowania projektu korzystają oni zarówno z autentycznych źródeł informacji, takich jak internet, prasa, encyklopedie, jak i z informacji zdobytych za pomocą ankiet i wywiadów. Aby osiągnąć swój cel, muszą wyszukać, wybrać, uporządkować i przedstawić zebrane materiały jako logiczną, spójną całość. Praca nad projektem jest zatem również przykładem zadania, w którym uczniowie przejmują odpowiedzialność za własną naukę (patrz 2.2.4).

Planując pracę nad projektem, należy dać uczniom jak najwięcej swobody w wyborze tematu i środków, o ile dany temat lub treści poruszane w projekcie nie są drażliwe lub nie zraniłyby uczuć innych uczniów w klasie. Jeśli to jednak możliwe, nie należy ograniczać, ani tym bardziej narzucać tematów. Motywacja potrzebna do wykonania zadania pochodzi bowiem z wewnątrz, czyli od samych uczniów, a nie z zewnątrz, od nauczyciela. Rolą nauczyciela powinna być koordynacja, wskazanie sposobów korzystania z różnych źródeł informacji i konsultacja językowa, jeśli uczniowie będą jej potrzebować. W pracy nad projektem ważny jest nie tylko produkt (w postaci np. plakatu, broszury czy prezentacji), ale i proces, a więc wszystkie działania prowadzące do powstania projektu (wybór tematu, dyskusja, negocjacje w grupie, korzystanie z materiałów autentycznych, przygotowanie prezentacji czy też broszury, plakatu itp.). Na każdym z tych etapów uczniowie posługują się językiem angielskim, doskonaląc swoje umiejętności. Zaleca się więc regularne lekcje poświęcone pracy nad określonym projektem, np. raz w tygodniu na przestrzeni jednego miesiąca przeznaczonego na wykonanie projektu (patrz Dodatek 3: Plan pracy nad projektem).

Ostatnim etapem pracy nad projektem może być jego prezentacja na lekcji połączona z oceną. Wskazane jest, by cała klasa brała aktywny udział w ocenianiu projektu i prezentacji (patrz Dodatek 3).

Zachęcamy do korzystania z metody **WebQuest** w pracy projektowej. Jest to metoda wykorzystująca technologie informacyjne i pracę zespołową, oparta na idei budowania własnej wiedzy w oparciu o zasoby internetowe.

Zadania skonstruowane w oparciu o metodę WebQuest pozwalają uczniom wykorzystać wyszukane informacje i wyobraźnię w samodzielnym rozwiązywaniu problemu. Aby wykonać zadanie, uczniowie muszą być kreatywni, a nie jedynie kopiować czy streszczać wyszukane informacje.

Formuła metody WebQuest zakłada 6 elementów:

- 1 Wstęp – wprowadzenie do tematyki zadania, które motywuje uczniów do stworzenia zespołów i wykonania zadania.

- 2 Zadanie – opis zadania i określenie formy, w jakiej rezultaty zadania zostaną zaprezentowane; zadanie powinno wymagać od uczniów kreatywności, np. znajdź dowody, opisz problem, podaj rozwiązanie.
- 3 Proces – opis (krok po kroku) planu działania i strategii, jakie mają zastosować członkowie zespołu.
- 4 Źródła – spis stron internetowych, na których uczniowie mogą znaleźć informacje potrzebne do wykonania zadania.
- 5 Ewaluacja – opis kryteriów oceny rezultatów zadania.
- 6 Wnioski – podsumowanie zadania, które zachęca uczniów do refleksji nad procesem i rezultatami zadania.

Produktem końcowym mogą być:

- prezentacje (w tym multimedialne);
- filmy video;
- wiki;

- strony internetowe.

Every and **each** mean the same. They are both used with **singular** nouns and verbs.

Every is more common.

Every/Each day **brings** a new problem.

We use **every** for **three or more**. We use **each** for **two or more**.

She had a ring on **every** finger.

She had a bag in **each** hand. (NOT ... ~~in every hand.~~)

(M. Swan, Catherine Walter *Oxford English Grammar Course Intermediate*, page 180)

4.5.2 Nauczanie gramatyki

Celem nauczania gramatyki jest pomóc uczniowi w:

- rozumieniu komunikatów słownych i pisemnych;
- poprawnym wyrażaniu myśli w mowie i piśmie;
- nauki

rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Wprowadzając nową strukturę gramatyczną, można stosować dwie metody:

- dedukcyjną (od reguły do przykładów i ćwiczeń);
- indukcyjną (od przykładów do reguły).

To, którą metodę zastosujemy, powinno zależeć od stopnia złożoności danej struktury. Metoda indukcyjna może sprawdzić się, na przykład, przy wprowadzaniu czasu *past perfect*, kiedy uczniowie są w stanie na podstawie kilku przykładów zrozumieć zasady jego użycia. Jednak w wypadku konstrukcji takich jak *I wish* czy przedimków, dojście do zrozumienia reguły może zająć niewspółmiernie dużo czasu i w rezultacie zniechęcić uczniów. Zaleca się wówczas posłużenie się regułą i przykładami (metoda dedukcyjna).

Formułując jakąkolwiek regułę, należy pamiętać, żeby była ona w miarę możliwości krótka i klarowna. Każdorazowo powinna być poparta przejrzystymi przykładami, np.:

13 Work in groups. In the UK, people often make New Year's resolutions (promises to change their bad habits in the new year).

- 1 Write three New Year's resolutions on three separate pieces of paper.
- 2 Fold them and mix them up in the middle of the table.
- 3 Pick up three and read them.
- 4 Say who you think wrote them.

Example:

- 1 I won't be late for the bus every morning
- 2 I will lend my CDs to my friends if they want.
- 3 I'll help my sister with her maths homework.

(*New Horizons 3, page 10*)

Na tym etapie nauki zakładamy, że poziom znajomości języka przez uczniów pozwala na użycie języka angielskiego do przekazywania większości wyjaśnień. Nie jest to jednak konieczne.

Najważniejsze jest, żeby uczniowie zrozumieli nową strukturę, a dojść do tego należy jak najkrótszą drogą, nieraz także i przez użycie języka polskiego.

Kolejnym czynnikiem warunkującym efektywność nauki

gramatyki jest ograniczenie prezentacji materiału gramatycznego do jednego – dwóch aspektów danego zagadnienia podczas jednej lekcji. Na przykład, wprowadzając stronę bierną, należy rozpocząć od prostych struktur, takich jak: *English is spoken here* czy *The phone was invented by Bell* i stopniowo, podczas kolejnych lekcji, przejść do takich konstrukcji jak: *He is thought to have left home*.

Istotny jest też kontekst, w jakim pojawia się nowa struktura. Kontekstem powinny być teksty (przeznaczone do czytania lub słuchania) tematycznie odpowiadające danej strukturze, w których jest ona użyta w sposób naturalny.

Rodzaje zadań

Proponowane techniki pracy nad gramatyką to np.:

- ustne dryle;
- dialogi;
- pisemne ćwiczenia gramatyczne (np. uzupełnianie zdań, wypełnianie luk w różnych rodzajach tekstów, wybór prawidłowej formy, podanie prawidłowej formy, parafrazy), tłumaczenie na język angielski fragmentów zdań);
- ćwiczenia z luką informacyjną;
- gry gramatyczne.

Rolą nauczyciela jest stymulowanie użycia języka, tak by uczeń, mówiąc i pisząc, miał jak najwięcej możliwości do stosowania określonych struktur.

Zadania powinny być tak dobierane lub konstruowane, by determinowały i/lub prowokowały użycie danej struktury lub struktur w naturalnym kontekście, np.

Program zakłada, że na tym etapie nauki uczniowie opanowali już, w stopniu co najmniej podstawowym, większość konstrukcji gramatycznych i potrafią używać ich w tzw. rozmowach z odgrywaniem roli. Znajomość tych konstrukcji wymaga jednak powtórzenia i rozszerzenia zakresu ich użycia, np. użycie czasu *present continuous* dla wyrażenia niezadowolenia (*You are always coming late*); kauzatywne użycie czasownika *have* (*I have to get my car serviced*), czy też użycie formy dzierżawczej 's w wyrażeniach powiązanych z czasem (*last night's TV programmes*).

Rodzaje zadań maturalnych

Poprawność gramatyczna podlega ocenie, wchodząc w skład kryteriów oceniania stosowanych podczas egzaminu ustnego (wszystkie zadania) i pisemnego (wypowiedź pisemna) dla poziomu podstawowego i rozszerzonego. Ponadto na egzaminie pisemnym na poziomie rozszerzonym kilka zadań bezpośrednio sprawdza umiejętność zastosowania różnorodnych struktur gramatycznych. W celu przygotowania uczniów do tego zadania należy uwzględnić następujące techniki:

- podanie poprawnej formy;
- uzupełnianie;
- parafrazowanie;
- przekształcenia;
- tłumaczenie fragmentów zdań na język angielski;
- wielokrotny wybór.

4.5.3 Nauczanie słownictwa i struktur leksykalnych

Przez uczenie słownictwa i struktur leksykalnych rozumiemy tu pomoc uczniowi w:

- zrozumieniu słownictwa;
- zapamiętaniu słownictwa;
- prawidłowym użyciu wyrazów w kontekście i związkach frazeologicznych;
- utrwaleniu słownictwa i struktur leksykalnych;
- poszerzaniu zakresu słownictwa i struktur leksykalnych;
- przygotowaniu do rozwiązywania zadań typowych dla egzaminu maturalnego.

Rodzaje zadań

Wprowadzając nowe słownictwo i struktury leksykalne przy okazji pracy nad sprawnościami językowymi, można posłużyć się następującymi technikami:

- wykorzystanie kontekstu do prezentacji znaczenia;
- podanie synonimu lub definicji przy wyjaśnianiu znaczenia;
- podanie polskiego odpowiednika;
- wykorzystanie pomocy wizualnych (np. zdjęć, rysunków lub plakatów, przedmiotów codziennego użytku);
- wykorzystanie nagrań dźwiękowych (np. do prezentacji dźwięków, odgłosów).

O ile można istotnie wspomóc proces rozumienia słownictwa, o tyle trudno jest nauczyć uczniów nowych słów. Rolą nauczyciela jest jednak wskazanie im technik zapamiętywania słownictwa i zachęcenie do ich użycia w samodzielnej pracy. Warto najpierw nakłonić uczniów do refleksji nad własnym sposobem uczenia się i do skorzystania z doświadczeń innych uczniów. Oto przykład ankiety, jaką można przeprowadzić na lekcji:

How do you learn vocabulary

Answers these questions with a partner.

- 1 How often do you try to learn new words?
- 2 How many words do you try to learn at one time?
- 3 Do you have a special method? What is it?
- 4 When and where do you learn words? Do you have favourite times and places?
- 5 When you learn a new word do you also learn the spelling?
- 6 Do you learn the meaning of a new word in your language? In English? Or both?
- 7 How do you record vocabulary you want to learn? In a notebook? Mobile phone? Post-it slips?
- 8 Do you try to memorize long lists of words just before a test? How long do you remember them?
- 9 Do you think it is important to learn a lot of new words? Why? Why not?

Chcąc pomóc uczniom w zapamiętaniu słownictwa i struktur leksykalnych/wyrażeń, można zaproponować następujące techniki:

- zapisywanie wyrazów i wyrażeń w zeszytach, nawet kilkakrotnie;
- zapisywanie wyrazów i wyrażeń na planszach lub kartkach i umieszczenie ich w widocznym miejscu (np. na lustrze, lodówce itp.);
- łączenie wyrazów w grupy, w sposób, który uczniom wydaje się logiczny i jasny;
- nagrywanie wyrazów i wyrażeń na taśmę audio;
- częste powtarzanie wyrazów i wyrażeń na głos, nawet w formie wiersza czy piosenki;
- kojarzenie wyrazów i wyrażeń z dźwiękiem, obrazem, przedmiotem;
- układanie opowiadań, w których użyte są wszystkie nowe wyrazy i wyrażenia z danej lekcji;

- układanie zdań z nowymi wyrazami i wyrażeniami.

Utrwaleniu i poszerzeniu zakresu słownictwa i struktur leksykalnych służą następujące techniki:

- wykonywanie powtórkowych ćwiczeń leksykalnych, takich jak: uzupełnianie luk, dopasowywanie, podawanie poprawnej formy, wybór poprawnej formy itp.;
- tworzenie tematycznych map wyrazów;
- ćwiczenia polegające na podawaniu synonimów i wyrażen o podobnym znaczeniu.

Należy także zachęcić uczniów, aby:

- wykonywali ćwiczenia interaktywne dostępne *online* lub na płycie CD-ROM;
- powtarzali słownictwo z wykorzystaniem aplikacji na telefon komórkowy (np. aplikacja *VocApp*, dostępna z kursem *New Matura Solutions*).

Pracując nad rozwijaniem i utrwalaniem słownictwa, zalecamy zachęcanie uczniów do korzystania ze słownika jednojęzycznego, słowników tematycznych i leksykonów.

Rodzaje zadań maturalnych

Słownictwo jest bezpośrednio sprawdzane na pisemnym egzaminie maturalnym dla poziomu rozszerzonego. W związku z tym, utrwalając słownictwo, należy uwzględnić następujące zadania typowe dla testu maturalnego:

- wielokrotny wybór;
- uzupełnianie luk w tekście;
- podanie poprawnej formy słowa.

4.5.4 Przygotowanie do egzaminu maturalnego

Ponieważ przygotowanie do egzaminu maturalnego na poziomie podstawowym i rozszerzonym jest jednym z celów programu (patrz 2.2), technikom egzaminacyjnym należy poświęcić odpowiednio dużo czasu. Należy jednak pamiętać, że nie jest to jedyny ani najważniejszy cel nauki w całym cyklu kształcenia na tym etapie edukacji. Pomyślny wynik egzaminu maturalnego z języka angielskiego zależy bowiem od skutecznego opanowania języka, a nie wyłącznie od znajomości technik egzaminacyjnych. Jednakże sukces na egzaminie zależy w pewnym stopniu również od wiedzy na temat tego, co i jak jest testowane. Dostarczając uczniom informacji o treści egzaminu i pomagając im opanować różnorodne techniki egzaminacyjne, nauczyciel daje im poczucie bezpieczeństwa i zwiększa ich szanse na pomyślny wynik egzaminu. Zaleca się, aby przygotowania do egzaminu maturalnego trwały od początku ostatniego roku nauki.

Aby przygotować uczniów do egzaminu maturalnego, należy:

- zapoznać ich z formą egzaminu i wymaganiami egzaminacyjnymi;
- zaznajomić ich z typowymi zadaniami egzaminacyjnymi;
- pomóc im w opanowaniu strategii zdawania egzaminu.

Zapoznanie uczniów z formą egzaminu i wymaganiami egzaminacyjnymi polega na udzieleniu im informacji na temat:

- struktury egzaminu ustnego i pisemnego;
- wymagań na poszczególnych poziomach egzaminu;
- kryteriów oceniania;
- źródeł informacji na temat egzaminu.

Proponujemy, aby uczniowie stopniowo oswajali się z typami zadań stosowanymi na maturze ustnej i pisemnej, najlepiej podczas pracy nad sprawnościami językowymi, gramatyką i słownictwem, kiedy nauczyciel może wykorzystać techniki typowe dla testowania danego zagadnienia (patrz 4.5.1, 4.5.2 i 4.5.3).

Niezależnie od wariantu programu, który został wybrany, proponujemy, aby naukę sprawności pisania rozpocząć od zadań typowych dla poziomu podstawowego, takich jak pisanie krótkiej i dłuższej formy użytkowej. W kolejnych latach należy zapoznać uczniów z zadaniami typowymi dla poziomu rozszerzonego, czyli pisanem dłuższej wypowiedzi. Należy jednocześnie stale doskonalić umiejętności potrzebne do rozwiązywania zadań na poziomie podstawowym.

Przygotowując uczniów do egzaminu ustnego, należy rozpocząć od zadań skonstruowanych w oparciu o poziom wymagań podstawowych, czyli rozmowy z odgrywaniem roli oraz opisu ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania. Zadanie trzecie, czyli rozmowa na podstawie materiału stymulującego powinno pojawić się dopiero wtedy, gdy uczniowie opanowali już umiejętności w zakresie podstawowym.

Wskazane jest także, żeby uczniowie przystąpili do próbnego egzaminu maturalnego w celu oswojenia się z formą egzaminu i aby nauczyli się efektywnie planować czas przeznaczony na poszczególne zadania. Często próbny pisemny egzamin maturalny jest organizowany przez władze oświatowe. Jeśli taka możliwość nie zostanie stworzona, organizacja próbnej matury może zająć się szkoła i nauczyciele języka angielskiego, opracowując we własnym zakresie próbny egzamin i przeprowadzając go w ramach lekcji lub zajęć ponadobowiązkowych.

Ważne jest też wskazanie uczniom innych dostępnych form sprawdzenia swoich umiejętności językowych i stopnia przygotowania do egzaminu maturalnego. Jedną z nich są dostępne *online* przykładowe egzaminy maturalne, które uczniowie mogą wykonywać w domu (np. korzystając ze strony oxfordenglishtesting.com) lub też wersje tradycyjne, znajdujące się w zestawach testów lub repetytoriach maturalnych. (np. *Oxford Excellence for Matura New Exam*

Builder).

Bardzo ważne jest zapoznanie uczniów ze strategiami zdawania egzaminu. W wypadku egzaminu pisemnego to, m.in.:

- efektywne rozplanowanie czasu przeznaczanego na wykonanie zadania;
- wnikliwa analiza treści polecenia i zadania;
- planowanie wypowiedzi pisemnej (z uwzględnieniem cech charakterystycznych dla danej formy);
- uwzględnianie odbiorcy wypowiedzi pisemnej;
- utrzymanie się w określonym w zadaniu limicie słów;
- wypracowanie efektywnych sposobów rozwiązywania zadań testowych (prawda-fałsz, wielokrotny wybór, dobieranie itp.).

Ćwiczenie powyższych strategii podczas lekcji można uzupełnić o wskazówki opracowane przez nauczyciela lub dostępne w podręcznikach, które uczniowie mogą wykorzystać do samodzielnej pracy w domu, np.:

Przygotowując uczniów do egzaminu ustnego, należy zwrócić im uwagę na to, żeby:

- uważnie słuchali poleceń i pytań egzaminatora tak, aby ich odpowiedzi nie odbiegały od treści zadanego pytania;
- utrzymywali kontakt wzrokowy z egzaminatorem;
- mówili wyraźnie i głośno, tak by egzaminator mógł bez problemu zrozumieć ich wypowiedź;
- udzielali wyczerpujących odpowiedzi na pytania;
- odwoływali się do własnych skojarzeń i doświadczeń przy udzielaniu odpowiedzi;
- starali się, aby ich wypowiedzi zawierały urozmaicone słownictwo i struktury gramatyczne;
- mówili płynnie i bez niepotrzebnych pauz.

Exam training

Dobieranie nagłówków do fragmentów tekstu

Wskazówki

- Przeczytaj uważnie każdy akapit, żeby zorientować się, o czym jest. Spróbuj wyrazić główną myśl każdego akapitu własnymi słowami.
- Gdy dopasowujesz nagłówki, upewnij się, że każdy z nich odnosi się do całego akapitu, a nie tylko do jego części. Akapity mogą zawierać pojedyncze wyrazy, które sugerują błędna odpowiedź.

(Oxford Excellence for Matura New Exam Builder, page 32)

Bardzo ważne jest uświadomienie uczniom, że ich szanse na zdanie egzaminu znacznie wzrosną, gdy będą wykonywać dodatkowe ćwiczenia w domu (patrz 4.5.6).

Należy także poinformować uczniów o adresach stron internetowych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i lokalnej Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej, które zawierają aktualne informacje dotyczące egzaminu maturalnego oraz materiały pomocnicze do

wykorzystania przy przygotowaniu do matury.

4.5.5 Poszerzanie ogólnej wiedzy ucznia

Zadaniem nauczyciela jest nie tylko pomóc uczniowi w opanowaniu umiejętności językowych, ale także:

- dostarczyć wiedzę oraz podać źródła, z których można czerpać informacje na temat innych krajów, w tym krajów anglojęzycznych (informacje mogą dotyczyć zwyczajów, instytucji, norm zachowania, elementów historii, geografii, gospodarki itp.);
- zachęcić uczniów do śledzenia aktualnie ważnych wydarzeń w kraju i na świecie, w tym w krajach anglojęzycznych, w polityce, ekonomii, kulturze, sporcie oraz w życiu społecznym.

Źródłem tych informacji mogą być:

- teksty przeznaczone do czytania i słuchania zawarte w podręcznikach do nauki języka angielskiego wraz z ilustracjami i zdjęciami przedstawiającymi realia danego kraju lub zagadnienia;
- artykuły prasowe;
- fragmenty tekstów literackich;
- materiały wideo prezentujące zagadnienia kulturalne;
- fragmenty programów telewizyjnych lub radiowych (np. BBC, CNN, Discovery);
- filmy fabularne lub ich fragmenty;
- encyklopedie i leksykony;
- Internet oraz inne materiały autentyczne, takie jak np. rozkłady jazdy, listy, ulotki, broszury, piosenki;
- informacje pochodzące bezpośrednio od innych użytkowników języka (nagrane wywiady, dyskusje w klasie, wykłady, prezentacje itp.);
- inne przedmioty szkolne.

Rodzaje zadań

Zagadnienia te mogą być wprowadzane w:

- pracy nad rozwijaniem sprawności językowych;
- pracy nad projektem i jego prezentacji.

Różnorodne teksty, które stanowią tematyczną podbudowę ćwiczeń służących do pracy nad językiem, są często źródłem ciekawych i kształcących informacji z najróżniejszych dziedzin życia.

Z kolei w pracy nad projektem uczniowie wykorzystują wiedzę nabytą podczas nauki innych przedmiotów i docierają do różnorodnych dostępnych źródeł, przygotowując projekt.

4.5.6 Rozwijanie umiejętności samodzielnego uczenia się

Zakładamy, że uczniowie w trakcie nauki w gimnazjum poznali już podstawowe strategie w zakresie rozwijania samodzielnego uczenia się. Podczas nauki w szkole ponadgimnazjalnej należy dalej wdrażać uczniów do samodzielnej nauki, zachęcając ich do refleksji nad procesem uczenia się i do doskonalenia strategii efektywnej nauki. Od tego bowiem, na ile uczniowie wypracują swoje własne metody pracy, zależeć może ich sukces, np. na egzaminie maturalnym. Wskazane byłoby korzystanie z *Europejskiego Portfolio Językowego* jako metody wspierania i dokumentowania nauki języka obcego. Dokumentacja osiągnięć przy użyciu deskryptorów przyjętych w dokumencie Rady Europy zatytułowanym *Europejski system opisu kształcenia językowego* pozwoli na przejrzysty i ogólnie przyjęty opis kompetencji i sprawności językowych. Dzięki niemu uczniowie będą mogli sami określić swój poziom znajomości języka obcego w zakresie czterech sprawności językowych, a także uporządkować swoje doświadczenia wynikające z procesu nauki języka obcego. Będą też w stanie uświadomić sobie swoje potrzeby i cele oraz zaplanować dalszą naukę.

Nauczyciel powinien więc pomóc uczniom stać się samodzielnymi i odpowiedzialnymi, umożliwiając im:

- doskonalenie zasad efektywnego uczenia się (planowanie, systematyczność, samodyscyplina itd.);
- poszukiwanie i wykorzystanie informacji pochodzących z różnych źródeł, w tym autentycznych (np. prasa, książki, DVD, TV, internet) i pomocy naukowych (np. poradników, zbiorów ćwiczeń gramatycznych i leksykalnych, leksykonów, ćwiczeń dostępnych *online*);
- doskonalenie strategii rozwiązywania różnorodnych ćwiczeń, w tym zadań maturalnych;
- doskonalenie umiejętności korzystania ze słowników jednojęzycznych;
- refleksję nad własnym procesem uczenia się w celu poznania swoich mocnych i słabych stron;
- konstruktywną samoocenę i analizę swoich osiągnięć i porażek.
- dokumentowanie swoich osiągnięć i doświadczeń związanych z nauką języka obcego w *Europejskim portfolio językowym*.

Oto niektóre przydatne sposoby doskonalenia tych umiejętności:

- dyskusje na temat: czego lubię, a czego nie lubię się uczyć i dlaczego;
- kwestionariusze i ankiety stanowiące materiał do refleksji nad własnym stylem uczenia się i umożliwiające poznanie innych stylów nauki (patrz 4.3);
- systematyczna samoocena prac pisemnych, wypowiedzi ustnych, prac nad projektem;
- korzystanie ze wskazówek, jak prowadzić notatki, planować wypowiedź pisemną, uczyć się słownictwa i gramatyki, przygotować się do egzaminu maturalnego itd.

- lekcje z wykorzystaniem słownika jednojęzycznego oraz korzystanie ze słownika w pracy nad sprawnościami językowymi (np. w celu sprawdzenia związków frazeologicznych, jak *to capture the mood*; poprawności gramatycznej, np. wyrażenie *arrive at the station* lub znaczenia wyrazu/wyrażenia w przeczytanym lub usłyszanym tekście);
- lekcje z wykorzystaniem internetu, w tym z wykorzystaniem blogu i metody WebQuest (patrz 4.6.2), poradników i ćwiczeń;
- zapoznanie uczniów z księgozbiorem biblioteczki klasowej lub szkolnej;
- zapoznanie uczniów z ofertą prenumeraty czasopism anglojęzycznych;
- prezentację serwisów internetowych dla uczących się języka angielskiego (np. BBC learning English);
- zaznajomienie uczniów z propozycjami programowymi telewizji satelitarnej (np. poprzez krótką prezentację wybranych programów);
- podpisanie przez uczniów zobowiązania dotyczącego systematycznej pracy, czytania lektur, oglądania telewizji w języku angielskim.
- przedstawienie struktury *Europejskiego portfolio językowego (EPJ)*, zachęcenie do prowadzenia tego dokumentu oraz ustalenie sposobu i częstotliwości korzystania z niego.

4.6 Materiały nauczania

4.6.1 Materiały podstawowe i dodatkowe

Podstawowe pomoce to podręcznik, ćwiczenia, nagrania audio, tablica, zeszyt.

Dobierając podręcznik, należy kierować się zakresem treści, tak aby był on zgodny z programem nauczania i jak najskuteczniej realizował założone cele.

Należy pamiętać, że podręcznik nie powinien być jedynym źródłem treści nauczania. Indywidualizacja procesu nauczania zakłada dobór treści i form pracy w odniesieniu do potrzeb określonej grupy uczniów (patrz 4.1). Oznacza to także konieczność doboru materiałów dodatkowych.

Materiały dodatkowe przydatne w pracy dydaktycznej:

- słowniki jedno- i dwujęzyczne;
- encyklopedie i leksykony;
- podręczniki do nauki gramatyki;
- podręczniki do nauki słownictwa;
- prasa w języku angielskim (w tym pisma przeznaczone dla uczących się języka angielskiego);
- książki w wersji uproszczonej i oryginalnej;
- broszury, informatory, ulotki itp.,
- materiały pochodzące z internetu;
- materiały pochodzące z radia i telewizji;
- materiały na płycie DVD;
- tablica interaktywna i oprogramowanie do tablic.

Aby wspomóc uczniów w procesie opanowywania i utrwalania gramatyki i słownictwa, zalecamy korzystanie z **podręczników do gramatyki i słownictwa** (np. *Oxford English Grammar Course*, *Oxford Word Skills*). Stanowią one źródło dodatkowych ćwiczeń, które można wykorzystać jako:

- uzupełnienie lekcji dotyczącej określonego problemu gramatycznego i leksykalnego;
- materiał powtórkowy;
- zadanie domowe;

Zalecamy wyposażenie pracowni w zestaw **słowników jednojęzycznych i dwujęzycznych**, które są pomocne w:

- ćwiczeniach nad nowym słownictwem; uczniowie powinni być zachęceni do samodzielnego odszukiwania właściwego znaczenia nowego wyrazu;
- ćwiczeniach typu *word formation*; uczniowie sprawdzają w słowniku wyrazy pochodne;
- rozwiązywaniu zadań gramatycznych; w celu sprawdzenia związków frazeologicznych i poprawności.

Wskazane jest też, aby uczniowie mieli dostęp do książek w języku angielskim. Czytanie w języku obcym jest bowiem doskonałą formą doskonalenia umiejętności językowych i motywuje do dalszej pracy. Mogą to być książki w oryginale lub w wersji uproszczonej, tzw. **graded readers**. Wersje uproszczone znanych tytułów są przeznaczone dla uczniów na różnych poziomach zaawansowania (od A1 do C2).

Graded readers można wykorzystać podczas lekcji do:

- wspólnej lektury, np. na głos przez nauczyciela lub z odtwarzacza CD; uczniowie czytają w celu ogólnego zrozumienia i dzielą się swoimi opiniami na temat lektury z grupą/klasą;
- nagrań 'sztuki radiowej'; uczniowie opracowują fragment opowiadania z podziałem na role i nagrywają swoją wersję, (np. w postaci podcastu);
- dyskusji na tematy poruszane w lekturze;
- ćwiczeń w pisaniu, np. recenzji.

Uczniowie mogą też być zachęceni do samodzielnej lektury lub wysłuchania nagrania w domu. W tym celu należy zgromadzić 20-30 książek (lub nagrań) w różnych gatunkach (powieści obyczajowe, horrory, sensacyjne, literatura faktu) tak, aby każdy uczeń znalazł interesujące go tytuły. Nauczyciel prowadzi klasową biblioteczkę i odnotowuje na imiennych kartkach wypożyczone pozycje. Po przeczytaniu lub wysłuchaniu lektury uczniowie relacjonują krótko jej treść i polecają ją bądź nie polecają innym uczniom.

Ważne jest, by lektura książek w języku obcym nie była obowiązkowym zadaniem, z którego uczniowie muszą się wywiązać i za które są oceniani. Można bowiem wtedy osiągnąć niezamierzony efekt zniechęcenia, a nawet poczucia porażki, gdy efekty pracy są nisko oceniane.

4.6.2 Technologie informacyjno-komunikacyjne

Aby zwiększyć efektywność i urozmaicić lekcje proponujemy wykorzystanie **technologii informacyjno-komunikacyjnych**. Nie tylko wspomagają one nauczanie i zapamiętywanie, ale są również doskonałym narzędziem wzmacniającym motywację ucznia. Technologie informacyjno-komunikacyjne można wykorzystać do efektywnej prezentacji treści nauczania, a także utrwalania i powtórki materiału w formie atrakcyjnej dla uczniów.

Jednym z podstawowych narzędzi jest **komputer z rzutnikiem**. Można go wykorzystywać do:

- prezentacji opracowanych przez siebie lekcji lub jej fragmentów, np. prezentacji problemu gramatycznego, zagadnienia kulturowego, słownictwa tematycznego;
- prezentacji prac uczniów, np. prezentacji *PowerPoint*, filmów, zdjęć;
- prezentacji filmów oraz materiałów pochodzących z internetu: np. stron informacyjnych (np. z serwisu *youtube*), zdjęć, blogów.

Kolejnym narzędziem pomocnym w pracy na lekcji jest **tablica interaktywna** podłączona do komputera i rzutnika. Posiada ona wbudowane oprogramowanie, które umożliwia:

- pisanie i rysowanie bezpośrednio na tablicy za pomocą elektronicznych markerów (wybór rodzaju czcionki, linii, szerokości, koloru);
- powiększanie i pomniejszanie wyświetlanych treści i aplikacji;
- ukrywanie i odkrywanie fragmentów tekstu lub zdjęć;
- tworzenie notatek i zapisywanie ich w pamięci komputera;
- tworzenie ćwiczeń interaktywnych;
- prezentację plików pochodzących bezpośrednio z internetu przy jednoczesnym korzystaniu z innych funkcji oprogramowania.

Nauczyciel może sam tworzyć własne materiały dydaktyczne, wykorzystując gotowe szablony, zasoby internetowe i zasoby własne (np. zdjęcia, filmy, pliki MP3 i podcasty).

Obecnie powszechnie dostępne jest oprogramowanie do tablic interaktywnych (np. *New English File iPack*, *New Matura Solutions iTools*, *New Horizons iTools*), które umożliwiają prezentację treści danego podręcznika i wykorzystanie ich w interaktywnej formie.

Oprogramowanie pozwala na pracę z dowolnym rozdziałem, lekcją czy ćwiczeniami z podręcznika. Zawiera także nagrania audio i wideo oraz gry językowe. Nauczyciel wybiera materiał do wykorzystania na lekcji i korzystając z funkcji oprogramowania i funkcji tablicy interaktywnej edytuje go w zależności od potrzeb. Ważne jest, by w procesie tym brali aktywnie udział uczniowie. Mogą oni tworzyć notatki i rysunki za pomocą elektronicznych markerów oraz wspólnie wykonywać ćwiczenia i sprawdzać je.

Należy pamiętać, że tablica interaktywna nie jest istotą lekcji, tylko narzędziem, które tę lekcję ma wspomagać i uatrakcyjnić. Dobór ćwiczeń interaktywnych i materiału multimedialnego powinien być dobrze przemyślany i logicznie wpleciony w tok lekcji.

Aby wspomóc uczniów w rozwoju ich umiejętności językowych, proponujemy korzystanie z **blogów i wiki**.

Blogi, czyli elektroniczne dzienniki, mogą mieć postać:

- blogów prowadzonych przez nauczyciela w celu komunikowania się z uczniami i podawania źródeł informacji. Mogą to być np. zadania domowe, dodatkowe uwagi lub linki do stron z informacjami na tematy związane z lekcją;
- blogów prowadzonych przez uczniów w celu dzielenia się spostrzeżeniami z grupą lub w ramach pracy projektowej, np. blogi o ulubionych aktorach, wykonawcach muzyki;
- blogów tematycznych, podporządkowanych jednemu tematowi lub określonej projektowi. Może to być np. opis ulubionego miejsca (pisanie: opis), krótkie historyjki (gramatyka: czasy przeszłe w narracji) czy typowe posiłki (słownictwo: żywienie).

Aby rozpocząć blog, można skorzystać z dostępnych w internecie stron, które służą do tworzenia blogów i są darmowe, np. <http://edublogs.org/>.

Wiki to witryny internetowe, w których można współtworzyć i wspólnie redagować treści. Jedną z najbardziej popularnych witryn tego typu jest *Wikipedia* (www.wikipedia.org) – encyklopedia internetowa, w której każdy może edytować i dodawać informacje. Witryna typu wiki może być wykorzystana do doskonalenia sprawności pisania i

korzystania z różnych źródeł informacji. W tym celu najlepiej stworzyć własną *wiki*. Można skorzystać z jednej z darmowych witryn (np. www.wikispaces.com), które oferują proste i przyjazne szablony. Aby pomóc uczniom w tworzeniu *wiki*, należy zapoznać ich z jedną z takich witryn poprzez prezentację sposobów edycji tekstu. W tym celu można wykorzystać tablicę interaktywną lub komputer z rzutnikiem. Kolejnym etapem jest stworzenie przez nauczyciela *wiki* i dodanie strony głównej prezentującej temat i zadanie, a następnie zaprezentowanie jej uczniom.

Proponujemy rozpocząć korzystanie z *wiki* od prostych zadań, w których uczniowie współtworzą krótkie teksty, np. o wynalazkach (najważniejsze, najśmieszniejsze, bezużyteczne itp.), profile artystów (zagranicznych, polskich, rockowych, popowych itp.). Kolejnym etapem może być współtworzenie stron tematycznych, np. o słynnych postaciach (historycznych lub współczesnych). W tym zadaniu grupy uczniów pracują każda nad innym aspektem związanym z zadaniem (tu: dzieciństwo, zainteresowania, najważniejsze osiągnięcia). Grupy mogą następnie edytować wzajemnie swoje wpisy.

Chcąc zapewnić uczniom szeroki dostęp do autentycznych materiałów audio i wideo proponujemy wykorzystanie **podcastów** – internetowych publikacji dźwiękowych lub filmowych, najczęściej w postaci regularnych odcinków. Podcast może być odtwarzany za pomocą komputera, laptopa, przenośnego odtwarzacza dźwięku (np. odtwarzacza MP3, smartfona). Podcasty różnią się od innych typów nagrań tym, że można je „ściągać” i zapisywać na przenośne nośniki pamięci, co umożliwi ich łatwe przechowywanie, korzystanie z nich i udostępnianie uczniom.

Podcasty są bardzo powszechne w sieci, a ich tematyka jest nieskończenie różnorodna. Aby wybrać te najlepszej jakości i odpowiednie do tematyki lekcji, zalecamy skorzystać z jednej z witryn gromadzących podcasty przeznaczone specjalnie dla uczniów i nauczycieli (np. www.podcastsinenglish.com, www.bbc.co.uk/podcasts/).

Podcasty można wykorzystać jako:

- uzupełnienie tematycznej lekcji;
- dodatkowe ćwiczenia na rozwijanie sprawności rozumienia ze słuchu;
- zadanie domowe: jednorazowe lub cykliczne słuchanie odcinków wybranego podcastu.

Nowoczesne technologie wykorzystywane są również w materiałach dodatkowych do podręczników. Jednym z przykładów ich zastosowania są **materiały ćwiczeniowe online**, stanowią formę wykonywania i sprawdzania pracy domowej atrakcyjną dla ucznia (np. *New Matura Solutions Online Workbook*). Uczniowie wykonują je na swoim komputerze lub laptopie podłączonym do internetu. Materiały ćwiczeniowe *online* dają nauczycielowi możliwość:

- wyboru ćwiczeń i określenia czasu ich wykonania;
- szybkiego monitorowania pracy i postępów uczniów dzięki możliwości tworzenia raportów;
- indywidualizacji nauczania poprzez dobór zadań do możliwości poszczególnych uczniów.

Decydując się na wybór takiej formy ćwiczeń, należy upewnić się, że wszyscy uczniowie danej klasy czy grupy mają swobodny dostęp do komputera.

Technologią wspomagającą nauczanie są też darmowe **strony internetowe podręczników** przeznaczone dla uczniów lub nauczycieli. Strony skierowane do uczniów są najczęściej formą interaktywnej powtórki materiału gramatycznego i leksykalnego zawartego w danym rozdziale (np. quizy, gry, krzyżówki, mini testy). Aby zachęcić uczniów do korzystania z tych materiałów, można zapoznać ich z kilkoma przykładowymi ćwiczeniami, korzystając z rzutnika połączonego z laptopem/tablicą interaktywną i internetem.

Do niektórych kursów dostępne są także **aplikacje na telefon komórkowy** umożliwiające powtórkę słownictwa (np. *Matura Solutions VocApp*). Dzięki tej aplikacji uczniowie mają dostęp w swoich telefonach do słownictwa zawartego w podręczniku. Mogą sprawdzić znaczenie słów, ich wymowę oraz w jakim stopniu opanowali już materiał leksykalny. Narzędzie to jest pomocne przy powtórkach i może wspomóc uczniów w samodzielnej nauce i przygotowaniu do egzaminu maturalnego.

Podręczniki

- *Oxford Solutions*
- *Insight*
- *New Matura Solutions*
- *New Horizons*
- *Oxford Matura Trainer Poziom podstawowy*
- *Oxford Matura Trainer. Poziom rozszerzony*

Podręczniki do gramatyki

- *Oxford English Grammar Course*

- *Oxford Living Grammar*
- *Oxford Practice Grammar*
- *How English Works*
- *Practical English Usage*
- *Test it Fix it*

Słowniki / Nauka słownictwa

- *Oxford Word Skills*
- *Oxford Wordpower. Słownik angielsko-polski z indeksem polsko-angielskim*
- *Oxford Advanced Learner's Dictionary 8th edition*
- *Oxford Phrasal Verbs Dictionary*
- *Oxford Idioms Dictionary*
- *Oxford Collocations Dictionary*
- *Oxford Learner's Thesaurus*
- *Oxford Picture Dictionary Interactive*

Książki na temat kultury

- *Oxford Guide to British and American Culture*
- *Britain for Learners of English*

Testy

- *The Oxford Online Placement Test*
- *Online Exam Practice Tests*

Lektury

- *The Oxford Bookworms Library*
- *Bookworms Club*

Multimedia

- *New Matura Solutions itools*
- *New Matura Solutions Online Workbook*
- *New Horizons itools*
- *New English File ipack*
- *Oxford New Excellence for Matura itools*

Poradniki dla nauczycieli

- *Seria Resource Books for Teachers*
- *Seria Oxford Handbooks for Language Teachers*
- *Seria Oxford Basics*
- *Seria Into the Classroom*

5 Ocenianie

5.1 Oczekiwane poziomy osiągnięć

Poniższy opis podaje przewidywane poziomy osiągnięć ucznia na koniec edukacji w szkole ponadgimnazjalnej. Opisanie wymagania odnoszą się do przeciętnych osiągnięć ucznia, który kontynuuje naukę języka angielskiego w zakresie podstawowym lub rozszerzonym.

Rozumienie ze słuchu

Uczeń potrafi:

- zrozumieć proste, typowe wypowiedzi artykułowane wyraźnie, w standardowej odmianie języka;
- **zrozumieć teksty o różnorodnej formie i długości w różnych warunkach odbioru;**
- określa główną myśl tekstu i poszczególnych części tekstu;
- wskazać w tekście określone informacje;
- określić intencje nadawcy tekstu;
- określić kontekst wypowiedzi (np.: czas, miejsce, sytuację, uczestników);
- rozróżnić formalny i nieformalny styl wypowiedzi.
- **oddzielić fakty od opinii**

Rozumienie wypowiedzi pisemnych

Uczeń potrafi:

- zrozumieć proste wypowiedzi pisemne;
- **zrozumieć wypowiedzi pisemne o różnorodnej formie i długości w różnych warunkach odbioru;**
- określić główną myśl tekstu i poszczególnych części tekstu;
- odszukać w tekście określone informacje;
- określić intencje autora tekstu;
- określić kontekst wypowiedzi;
- rozpoznać związki pomiędzy poszczególnymi częściami tekstu;
- rozróżnić formalny i nieformalny styl wypowiedzi;
- **oddzielić fakty od opinii.**

Tworzenie wypowiedzi ustnych

Uczeń potrafi:

- skonstruować krótkie, proste, zrozumiałe wypowiedzi ustne;
- **skonstruować płynne i zrozumiałe dłuższe wypowiedzi ustne;**
- opisać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- opowiedzieć o wydarzeniach życia codziennego i skomentuje je;
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- zrelacjonować wydarzenia z przeszłości;
- wyrazić i uzasadnić swoje opinie, poglądy i uczucia oraz opinie innych osób;
- przedstawić zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów;
- opisać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- opisać doświadczenia swoje i innych osób;
- wyrazić pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
- wyjaśnić sposób obsługi prostych urządzeń;
- stosować formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
- **wyjaśnić sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania;**

- przedstawić w logicznym porządku argumenty za i przeciw dotyczące danej tezy lub jakiegoś rozwiązania.

Reagowanie ustne

Uczeń potrafi:

- zareagować ustnie w sposób zrozumiały, w typowych sytuacjach;
- **zareagować ustnie w sposób płynny, w różnorodnych sytuacjach;**
- nawiązać kontakty towarzyskie;
- prowadzić rozmowę, stosując formy grzecznościowe;
- uzyskać i przekazać informacje i wyjaśnienia;
- prowadzić proste negocjacje w typowych sytuacjach życia codziennego;
- złożyć propozycję, przyjąć ją i odrzucać;
- poprosić o pozwolenie, udzielać je i odmawiać;
- wyrażać swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, pyta o opinie, preferencje i życzenia innych;
- wyrażać emocje;
- poprosić o radę i udzielić rady;
- wyrazić prośbę i podziękowanie oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- wyrazić skargę, przeprosić, przyjąć przeprosiny;
- poprosić o powtórzenie bądź wyjaśnienie tego, co powiedział rozmówca.
- **prowadzić negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego;**
- **aktywnie uczestniczyć w rozmowie i dyskusji;**
- **skomentować, zgodzić się lub zakwestionować zdanie innych uczestników dyskusji;**
- **spekulować na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych;**
- **wysuwać i rozważa hipotezy.**

Tworzenie wypowiedzi pisemnych

Uczeń potrafi:

- napisać krótką, prostą i zrozumiałą wypowiedź pisemną;
- **napisać dłuższą wypowiedź pisemną, bogatą i spójną pod względem treści**
- opisać ludzi, przedmioty, miejsca, zjawiska i czynności;
- opisać wydarzenia życia codziennego i skomentować je;
- przedstawić fakty z przeszłości i teraźniejszości;
- zrelacjonować wydarzenia z przeszłości;
- wyrazić i uzasadnić swoje opinie, poglądy i uczucia;
- przedstawić opinie innych osób;
- przedstawić zalety i wady różnych rozwiązań i poglądów;
- opisać intencje, marzenia, nadzieje i plany na przyszłość;
- opisać doświadczenia swoje i innych osób;
- wyrazić pewność, przypuszczenie, wątpliwości dotyczące zdarzeń z przeszłości, teraźniejszości i przyszłości;
- wyjaśnić sposób obsługi prostych urządzeń;
- **wyjaśnić sposób obsługi bardziej skomplikowanych urządzeń oraz procedury postępowania;**
- stosować zasady konstruowania tekstów o różnym charakterze;
- stosować formalny lub nieformalny styl wypowiedzi w zależności od sytuacji.
- **przedstawić w logicznym porządku argumenty za i przeciw danej tezie lub jakiemuś rozwiązaniu.**

Reagowanie w formie tekstów pisanych

Uczeń potrafi:

- zareagować w formie prostego tekstu pisanego w typowych sytuacjach;
- **zareagować w formie dłuższego, złożonego tekstu pisanego w sytuacjach formalnych i nieformalnych;**
- nawiązać kontakty towarzyskie;
- uzyskać i przekazać informacje i wyjaśnienia;
- prowadzić proste negocjacje i **negocjacje w trudnych sytuacjach życia codziennego;**

- złożyć propozycję, przyjąć i ją i odrzucić;
- poprosić o pozwolenie, udzielać go i odmawiać;
- wyrazić swoje opinie, intencje, preferencje i życzenia, zapytać o opinie, preferencje i życzenia innych, zgodzić się i sprzeciwić;
- **ustosunkować się do opinii innych osób;**
- **przedstawić opinie i argumenty i odeprzeć argumenty przeciwne;**
- wyrazić emocje;
- prosić o radę i jej udzielić;
- wyrazić prośbę i podziękowanie oraz zgodę lub odmowę wykonania prośby;
- wyrazić skargę, przeprosić, przyjąć przeprosiny.
- **skomentować, zaakceptować lub zakwestionować zdanie innych;**
- **spekulować na temat przyczyn i konsekwencji zdarzeń przeszłych i przyszłych;**
- **wysunąć i rozważyć hipotezy.**

Przetwarzanie tekstu ustnie lub pisemnie

Uczeń potrafi:

- przekazać informacje w języku angielskim zawarte w materiałach wizualnych, audiowizualnych oraz tekstach anglojęzycznych;
- przekazać w języku polskim główne myśli lub wybrane informacje z tekstu w języku angielskim;
- przekazać w języku angielskim informacje sformułowane w języku polskim;
- **streścić usłyszany lub przeczytany tekst;**
- **rozwinąć notatkę, ogłoszenie, nagłówki prasowe;**
- **stosować zmiany stylu lub formy tekstu.**

Znajomość środków językowych

Uczeń potrafi:

- posługiwać się w miarę rozwiniętym zasobem środków językowych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej;
- **posługiwać się bogatym zasobem środków językowych w zakresie tematów wskazanych w wymaganiach szczegółowych podstawy programowej.**

Ponadto uczeń posiada **umiejętność samodzielnego uczenia się.**

Uczeń potrafi:

- korzystać z różnorodnych źródeł informacji w języku obcym (np. encyklopedii, mediów, instrukcji obsługi) również za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- dokonać samooceny (np. przy użyciu portfolio językowego) i wykorzystuje techniki samodzielnej pracy nad językiem;
- stosować strategie komunikacyjne oraz strategie kompensacyjne;
- dostrzec i być świadomym różnic i podobieństw między językami;
- współdziałać w grupie, np. w językowych pracach projektowych;
- organizować sobie pracę, zachowując systematyczność i samodyscyplinę.

5.2 Co podlega ocenie

Ocenianie jest integralną częścią nauczania i jest ono stałym elementem szkolnej rzeczywistości. W powszechnym rozumieniu jego celem jest sprawdzenie wiadomości i umiejętności ucznia. Nie należy jednak zapominać o pozostałych funkcjach oceniania. Są to m.in.:

- diagnozowanie osiągnięć;
- rozbudzenie motywacji do nauki;
- wdrażanie do samooceny;
- rozpoznawanie uzdolnień i predyspozycji ucznia;
- obserwowanie rozwoju ucznia;
- gromadzenie informacji o postępach ucznia.

Ważne jest, aby ocenianie oparte było na jasnych zasadach, znanych uczniom i rodzicom/opiekunom, które zostały wypracowane w zgodzie z zapisami dokumentów wyższej rangi, takich jak *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych z dnia 30 kwietnia 2007 r. z późniejszymi zmianami*, podstawą programową oraz szkolnym i przedmiotowym systemem oceniania.

Ocenie powinny podlegać umiejętności językowe wymienione w podstawie programowej: rozumienie ze słuchu, rozumienie wypowiedzi pisemnych, tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych, reagowanie ustne i w formie tekstów pisemnych oraz przetwarzanie tekstu. Ponadto ocenianie powinno uwzględniać umiejętności ucznia w dziedzinie rozpoznawania i stosowania struktur leksykalno-gramatycznych. Umiejętności takie jak dokonywanie samooceny czy korzystanie ze źródeł informacji w języku angielskim nie podlegają osobnej ocenie. Mogą one być jednym z elementów oceny, np. pracy projektowej. Należy do nich także umiejętność współdziałania w grupie – oceniana razem z innymi elementami podczas ewaluacji projektu przez klasę i nauczyciela.

Aktywność ucznia na lekcji i wykonanie dodatkowych zadań, takich jak np. udział w konkursach i imprezach szkolnych wymagających przygotowania materiałów lub programu w języku angielskim, może także podlegać ocenie. Należy jednak mieć świadomość, że w tym wypadku ocena pełni funkcję nagrody i jest, z racji swego wybiórczego zastosowania, elitarna. To nauczyciel decyduje, czy ograniczyć ją do funkcji nagrody i uczynić z niej bodziec do dalszej aktywności, czy nadać jej charakter egalitarny i oceniać stopień aktywności wszystkich uczniów. W takiej sytuacji istotne jest, aby uczniowie znali kryteria oceny za aktywność, a nauczyciel stwarzał liczne sytuacje, w których uczniowie mogą zdobyć pozytywną ocenę, np.: podczas dyskusji, dzięki dodatkowym zadaniom domowym, udziałowi w konkursach językowych, przygotowywaniu szkolnych przedsięwzięć językowych czy choćby zdobyciu międzynarodowego certyfikatu potwierdzającego znajomość języka angielskiego.

5.3 Sposoby sprawdzania

Jak wspomniano powyżej, ocenie podlega poziom opanowania umiejętności (sprawności) językowych.

Rozumienie ze słuchu i rozumienie wypowiedzi pisemnych mogą być sprawdzane za pomocą zadań **zamkniętych**, takich jak:

- wielokrotny wybór;
- przyporządkowywanie;
- prawda/fałsz

oraz **otwartych**, np.:

- odpowiedzi na pytania.

Tworzenie wypowiedzi pisemnych i reagowanie w formie tekstów pisemnych mogą być sprawdzane przy zastosowaniu:

- zadań na uzupełnianie brakujących zdań, akapitów lub wyrażień;
- zadań na pisanie sterowane, czyli takie, których zawartość treściowa określona jest w poleceniu i punktowana przy ocenianiu;
- zadań na pisanie kreatywne (np.: opowiadanie, relacja ze zdarzenia, zaproszenie na urodziny czy list do znanej osoby).
- zadania na uzupełnianie luk za pomocą jednego słowa, wyrażenia, zdania lub całego akapitu;

Tworzenie wypowiedzi ustnych i reagowanie ustne mogą być sprawdzane podczas:

- rozmowy z odgrywaniem roli;
- rozmowy na temat ilustracji;
- dłuższych wypowiedzi na podany temat;
- rozmowy na temat ilustracji;
- wypowiedzi na temat materiału stymulującego;

Rozpoznawanie struktur leksykalno-gramatycznych może być sprawdzane za pomocą z zadań zamkniętych, takich jak:

- wielokrotny wybór;
- prawda/fałsz;
- na dobieranie,

Stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych najlepiej sprawdzać przy pomocy zadań otwartych, takich jak:

- uzupełnianie luk;

- parafrazowanie;
- tłumaczenie wyrażeń lub fragmentów zdań;
- poprawianie błędów.

Przekazywanie tekstu w formie ustnej lub pisemnej może podlegać ocenie przykładowo podczas zadań projektowych (np. prezentacji w formie PowerPoint, plakatu, wystąpienia) wykonywanych zespołowo lub indywidualnie.

5.4 Wystawianie oceny

Oceniając sprawności **mówienia**, można zastosować poniższe skale ocen.

KRYTERIA OCENY SPRAWNOŚCI MÓWIENIA – zakres podstawowy	
5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; • potrafi sformułować krótką, kilkudzaniową wypowiedź w całości spójną i logiczną; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu podstawowego. <p>Wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu.</p>
4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeważnie potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; • potrafi sformułować krótką, kilkudzaniową wypowiedź w większości spójną i logiczną; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu podstawowego. <p>Wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu.</p>
3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czasem potrafi z powodzeniem zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego; • próbuje sformułować krótką, kilkudzaniową wypowiedź, ale bywa ona niespójna i nielogiczna; • próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację; • posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu podstawowego. <p>Wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu.</p>
2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z trudem potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego; • próbuje sformułować krótką, kilkudzaniową wypowiedź, ale przeważnie jest ona niespójna i nielogiczna; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację; • posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu podstawowego. <p>Wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu.</p>
1	<p>Wypowiedź ucznia jest niezrozumiała albo całkowicie nie na temat.</p>

KRYTERIA OCENY SPRAWNOŚCI MÓWIENIA – zakres rozszerzony	
5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; • potrafi sformułować dłuższą wypowiedź, w całości spójną i logiczną; • potrafi wziąć udział w dyskusji*; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego. <p>Wymowa i intonacja nie sprawiają żadnych trudności w zrozumieniu.</p>
4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przeważnie potrafi z powodzeniem zachować się w szerokim repertuarze sytuacji życia codziennego; • potrafi sformułować dłuższą, spójną i logiczną wypowiedź; • zazwyczaj potrafi wziąć udział w dyskusji*; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczne i leksykalne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • posługuje się dość szerokim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego. <p>Wymowa i intonacja ucznia sprawiają drobne trudności w zrozumieniu.</p>
3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • czasem potrafi z powodzeniem zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego; • próbuje sformułować dłuższą wypowiedź, ale bywa ona niespójna lub nielogiczna; • próbuje czasem wziąć udział w dyskusji*; • próbuje wypowiadać się, ale w jego wypowiedzi pojawiają się liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które częściowo zakłócają komunikację; • posługuje się dość wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego. <p>Wymowa i intonacja ucznia czasami sprawiają trudności w zrozumieniu.</p>
2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • z trudem potrafi zachować się w podstawowych sytuacjach życia codziennego; • próbuje sformułować dłuższą wypowiedź, ale przeważnie jest ona niespójna i nielogiczna; • rzadko próbuje wziąć udział w dyskusji*; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy gramatyczne i leksykalne, które znacznie zakłócają komunikację; • posługuje się bardzo wąskim zakresem struktur leksykalnych i gramatycznych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego. <p>Wymowa i intonacja ucznia często sprawiają trudności w zrozumieniu.</p>
1	Wypowiedź ucznia jest niezrozumiała albo całkowicie nie na temat.

*Udział w dyskusji to sprawdzenie takich umiejętności, jak: wyrażanie, uzasadnianie i obrona własnej opinii oraz komentowanie opinii innych osób. Można ocenić te umiejętności w czasie dyskusji prowadzonej przez całą klasę. Jednak biorąc pod uwagę fakt, że niektórzy uczniowie niechętnie biorą udział w takich dyskusjach, możemy ocenę za powyższe umiejętności wystawić na podstawie rozmowy nauczyciel-uczeń. Elementy dyskusji będzie też zawierać prezentacja projektu oraz – prezentacja przygotowanego tematu. Proponujemy rozpoczęcie zadawania tego rodzaju pracy najpóźniej w drugim semestrze drugiej klasy.

Do oceny wypowiedzi ustnych podczas rozmowy nauczyciel-uczeń można wykorzystać poniższą kartę oceny odpowiedzi. Odpowiedź ucznia jest oceniana w 5 kryteriach:

- zakres struktur leksykalno-gramatycznych: zakres użytych struktur gramatycznych oraz różnorodność słownictwa;
- poprawność struktur leksykalnych, poprawność użytych form gramatycznych i słownictwa;

- płynność wypowiedzi: brak pauz lub występowanie nienaturalnych pauz w wypowiedzi;
- wymowa: wymowa dźwięków, akcentowanie i intonacja;
- treść: zgodność odpowiedzi z zadaniem pytaniem, stopień rozwinięcia wypowiedzi.

Nauczyciel, po wysłuchaniu odpowiedzi ucznia, zakreśla ocenę w każdej z pięciu kategorii a następnie oblicza średnią. Załóżmy, że uczeń otrzymał następujące cząstkowe oceny: 4, 3, 4, 4, 3. Średnia z tych ocen to 3,6. Ocena, którą otrzymuje uczeń za odpowiedź to: 4.

Taka forma oceny jest nie tylko bardziej obiektywna i ujednolicona, ale stanowi także źródło informacji zwrotnej dla ucznia.

Karta oceny wypowiedzi ustnej

Elementy podlegające ocenie	Ocena				
	1	2	3	4	5
Zakres/Bogactwo struktur leksykalno-gramatycznych	1	2	3	4	5
Poprawność struktur leksykalno-gramatycznych	1	2	3	4	5
Płynność wypowiedzi	1	2	3	4	5
Wymowa	1	2	3	4	5
Treść	1	2	3	4	5

W celu zapoznania uczniów z wymaganiami maturalnymi można wykorzystać kryteria oceniania zawarte w aktualnym informatorze maturalnym. Proponujemy jednak przyznawać maksymalnie 6 punktów za sprawność komunikacyjną – w odniesieniu do każdego z trzech zadań, tj. rozmowy z odgrywaniem roli, rozmowy na podstawie ilustracji (opis ilustracji i odpowiedzi na trzy pytania) oraz wypowiedzi na podstawie materiału stymulującego i odpowiedzi na dwa pytania – osobno, według tabeli zawartej w informatorze maturalnym. Można wówczas zmodyfikować nieco punktację za umiejętności językowe tak, aby maksymalnie uczeń mógł za nie uzyskać też 6 punktów. Można więc przyznać maksymalnie 2 punkty za zakres struktur leksykalno-gramatycznych, 2 punkty za poprawność językową i po 1 punkcie za wymowę i płynność. Wówczas punkty uzyskane w trakcie takiego miniegzaminu można zinterpretować w następujący sposób:

- 12 – 11 pkt – ocena bardzo dobra
- 10 – 9 pkt – ocena dobra
- 8 – 7 pkt – ocena dostateczna
- 6 pkt – ocena dopuszczająca
- poniżej 6 pkt – ocena niedostateczna

Ocenę celującą wystawiamy, jeśli uczeń osiąga maksymalną liczbę punktów za umiejętności komunikacyjne, a zakres jego umiejętności językowych wykracza poza poziom średniozaawansowany (poziom podstawowy) i poza poziom zaawansowany (poziom rozszerzony). W celu zapoznania uczniów z wymaganiami maturalnymi można wykorzystać kryteria oceniania zawarte w aktualnym informatorze maturalnym.

Oceniając sprawność **pisania** można zastosować poniższą skalę:

KRYTERIA OCENY SPRAWNOŚCI PISANIA – zakres podstawowy	
5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy w odpowiednio dobranej formie; • stosuje szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu podstawowego; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu;
4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem tekst użytkowy w odpowiednio dobranej formie; • stosuje dość szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu podstawowego; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które nie zakłócają komunikacji; • przeważnie potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 10%.
3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać w większości zrozumiały tekst użytkowy, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu; • stosuje dość wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu podstawowego; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia liczne błędy gramatyczno-leksykalne, liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które częściowo zakłócają komunikację; • czasem potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 20%.
2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać tekst użytkowy, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia; • stosuje bardzo wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu podstawowego; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy, które znacznie utrudniają komunikację; • rzadko udaje mu się dostosować styl i rejestr do założonej formy; • rzadko udaje mu się zachować właściwą formę graficzną; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu o ponad 20% w górę albo w dół.
1	<p>Tekst jest nie na temat albo błędy uniemożliwiają komunikację.</p>

KRYTERIA OCENY SPRAWNOŚCI PISANIA – zakres rozszerzony	
5	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny, w pełni zrozumiały, zgodny z tematem dłuższy tekst w odpowiednio dobranej formie; • stosuje szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się sporadyczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które jednak nie zakłócają komunikacji; • potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty mieszczące się w granicach określonych w poleceniu.
4	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać spójny, zrozumiały, zgodny z tematem dłuższy tekst w odpowiednio dobranej formie; • stosuje dość szeroki zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego; • wypowiada się komunikatywnie, choć w jego wypowiedzi pojawiają się nieliczne błędy gramatyczno-leksykalne, ortograficzne i interpunkcyjne, które nie zakłócają komunikacji; • przeważnie potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • przeważnie zachowuje właściwą formę graficzną; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 10%.
3	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać w większości zrozumiały tekst użytkowy, lecz czasem brak w nim logicznej ciągłości i nie zachowuje on założonej formy; może nieznacznie odbiegać od tematu; • stosuje dość wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia liczne błędy gramatyczno-leksykalne, liczne błędy interpunkcyjne i ortograficzne, które częściowo zakłócają komunikację; • czasem potrafi dostosować styl i rejestr do założonej formy; • czasem nie zachowuje właściwej formy graficznej; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu do +/- 20%.
2	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> • potrafi napisać dłuższy tekst, lecz najczęściej brak w nim logicznej spójności i nie zachowuje on założonej formy, znacznie odbiega od tematu i jest trudny do zrozumienia; • stosuje bardzo wąski zakres struktur gramatycznych i leksykalnych przewidzianych dla zakresu rozszerzonego; • próbuje wypowiadać się, ale popełnia bardzo liczne błędy, które znacznie utrudniają komunikację; • rzadko udaje mu się dostosować styl i rejestr do założonej formy; • rzadko udaje mu się zachować właściwą formę graficzną; • pisze teksty przekraczające granice określone w poleceniu o ponad 20% w górę albo w dół.
1	Tekst jest nie na temat albo błędy uniemożliwiają komunikację.

Punkty za zadania typu maturalnego można przyznać w następujący sposób:

Poziom podstawowy

Krótką formą użytkową – stosujemy kryteria według informatora maturalnego. Za komunikację przyznajemy po 1 pkt. za każdą zrozumiałą informację, odpowiednio modyfikując punkty za poprawność:

- 2 pkt – jeśli liczba błędów nie przekracza 5% tekstu;
- 1,5 pkt – jeśli liczba błędów zawiera się w przedziale 6–10% tekstu;
- 1 pkt – jeśli liczba błędów zawiera się w przedziale 11–15% tekstu;
- 0,5 pkt – jeśli liczba błędów zawiera się w przedziale 16- 20% tekstu;
- 0 pkt – za liczbę błędów powyżej 20% tekstu.

Nie przyznajemy również punktów za poprawność, jeśli brakuje więcej niż jednej informacji.

Za takie zadanie można otrzymać maksymalnie 6 pkt. Interpretacja punktów wygląda wówczas następująco:

6 pkt	– ocena bardzo dobra
5,5 – 5 pkt	– ocena dobra
4,5 – 4 pkt	– ocena dostateczna
3,5 – 3 pkt	– ocena dopuszczająca
poniżej 3 pkt.	– ocena niedostateczna.

Dłuższa forma użytkowa – przy założeniu, że uczeń ma do przekazania cztery informacje, stosujemy kryteria jak w informatorze maturalnym (patrz: aktualny informator maturalny), jedynie modyfikujemy podkryterium poprawności, i przyznajemy:

2 pkt	– jeśli liczba błędów nie przekracza 5% tekstu;
1,5 pkt	– jeśli liczba błędów zawiera się w przedziale 6–10% tekstu;
1 pkt	– jeśli liczba błędów zawiera się w przedziale 11–15% tekstu;
0,5 pkt	– jeśli liczba błędów zawiera się w przedziale 16–20% tekstu;
0 pkt	– za liczbę błędów powyżej 20% tekstu.

Nie przyznajemy punktów za poprawność i bogactwo językowe, jeśli długość tekstu jest mniejsza od połowy minimalnej wymaganej liczby słów.

Interpretacja punktów wygląda wówczas następująco:

10 – 9 pkt	– ocena bardzo dobra
8,5 – 7,5 pkt	– ocena dobra
7 – 6 pkt	– ocena dostateczna
5,5 – 4 pkt	– ocena dopuszczająca
poniżej 4 pkt	– ocena niedostateczna.

Poziom rozszerzony

Dłuższe wypowiedzi pisemne na zadany temat w określonej formie – stosujemy kryteria dla danej formy, np. rozprawki (patrz: aktualny informator maturalny).

Interpretacja punktów wygląda wówczas następująco:

18 – 17 pkt	– ocena celująca*
16 – 15 pkt	– ocena bardzo dobra
14 – 13 pkt	– ocena dobra
12 – 11 pkt	– ocena dostateczna
10 – 9 pkt	– ocena dopuszczająca
poniżej 9 pkt.	– ocena niedostateczna.

*Ocena celującą wystawiamy za wykonanie zadań sprawdzających umiejętność pisanie, jeśli uczeń uzyska maksymalną liczbę punktów za treść i ponadto jego umiejętności językowe wykraczają poza poziom średniozaawansowany (realizacja zakresu podstawowego) lub zaawansowany (realizacja zakresu rozszerzonego).

Jeśli chodzi o ocenianie rozumienia tekstu czytanego i słuchanego, to sprawdzane jest to za pomocą testów obiektywnych. Proponujemy przełożenie ocen wyrażonych procentowo na stopnie szkolne przy założeniu, że umiejętności te testujemy zadaniami zamkniętymi i sprawdzamy co najmniej 3 umiejętności szczegółowe (np. określenie głównej myśli tekstu, stwierdzenie, czy tekst zawiera określone informacje i wyselekcjonowanie wskazanej informacji).

100 – 90%	– ocena bardzo dobra
89 – 75%	– ocena dobra
74 – 60%	– ocena dostateczna
59 – 50%	– ocena dopuszczająca
poniżej 50%	– ocena niedostateczna

Podobną skalę stosujemy w testach gramatycznych i leksykalnych.

Ocenę celującą za test na rozumienie tekstu czytanego lub słuchanego wystawiamy uczniom realizującym podstawę programową w zakresie podstawowym, jeśli sprawdzamy, oprócz umiejętności wymaganych na tym poziomie, także umiejętności z poziomu rozszerzonego, np. oddzielanie faktów od opinii. Uczniom realizującym podstawę programową w zakresie rozszerzonym wystawiamy ocenę celującą, jeśli oprócz umiejętności wymaganych na tym poziomie, sprawdzamy także umiejętności wykraczające poza ten poziom, np. interpretowanie tekstów kultury.

Ocenę celującą za test leksykalny lub gramatyczny wystawiamy, gdy treść zadań obejmuje szeroki zakres materiału i gdy stosujemy różnorodne techniki. Na przykład, jeśli w teście sprawdzającym umiejętność prawidłowego używania czasów gramatycznych, znajdują się zadania sprawdzające wszystkie albo większość czasów przewidzianych programem, to stawiamy ocenę celującą za maksymalną liczbę punktów. Wskazane jest wówczas urozmaicenie technik, np. kilka zadań

wielokrotnego wyboru, kilka parafraz, kilka zdań z czasownikami w formie podstawowej w nawiasach. Jeżeli natomiast sprawdzamy wąski zakres materiału, np. tylko czasy przeszłe albo rozróżnienie pomiędzy dwoma czasami (np.: rozróżnienie *present perfect* od *past simple*), nie stawiamy oceny celującej.

5.5 Ocenianie bieżące i semestralne

Ocenianie bieżące powinno obejmować wszystkie umiejętności językowe, rozpoznawanie i stosowanie struktur leksykalno-gramatycznych, prace projektowe oraz aktywność ucznia (patrz 5.2). Uczeń powinien otrzymać w ciągu semestru co najmniej trzy–cztery oceny cząstkowe i powinny one być odzwierciedleniem różnych umiejętności (np. dwie oceny z testu gramatyczno-leksykalnego, jedna ocena z mówienia, jedna ocena z czytania).

Ocena semestralna może być średnią arytmetyczną wszystkich ocen cząstkowych przy założeniu, że są one jednakowej wagi (w tabeli zaznaczone **łustym drukiem**). Oceny za krótkie sprawdziany obejmujące wąski zakres materiału (np. kartkówki z bieżących lekcji) powinny być sumowane w jedną średnią ocenę. To samo dotyczy mówienia i pisania. Oceny z rozmów z odgrywaniem roli (mówienie) i krótkich form użytkowych (pisanie sterowane) należy potraktować jak oceny z w/w sprawdzianów (w opisie w tabeli oznaczamy je *kursywą*).

Sumowanie może także dotyczyć punktów, np. uczeń napisał w semestrze trzy krótkie sprawdziany ze słownictwa, za które odpowiednio uzyskał: 10 na 15 pkt, 8 na 10 pkt i 7 na 10 pkt. Suma punktów za te trzy sprawdziany to 25 punktów na 35 możliwych do uzyskania. Punkty te mieszczą się w przedziale procentowym 74–60 %, a więc średnia ocena za te sprawdziany to ocena dostateczna.

Załóżmy, że uczeń uzyskał w ciągu semestru następujące oceny:

	Składowe ocen cząstkowych	Oceny cząstkowe
Rozumienie ze słuchu Kartkówki obejmujące sprawdzenie kilku umiejętności	3, 4, 5	4 *
Mówienie Sytuacje życia codziennego (odgrywanie roli)	3, 5	4 *
Dłuższa wypowiedź połączona z dyskusją		5
Rozumienie tekstu czytanego Test sprawdzający kilka umiejętności		4
Pisanie Zakres podstawowy – wypowiedzi pisemne sterowane (np. dwie krótkie formy i jedna dłuższa)	4, 2, 3	3 *
Zakres rozszerzony – wypowiedź pisemna na zadany temat w określonej formie		2
Gramatyka i leksyka Krótkie sprawdziany	4, 5, 3	4
Sprawdzian semestralny		3 *
Aktywność**		5
Praca projektowa		4
Średnia ocen***		3,77
Ocena semestralna		4

* Średnia składowych ocen cząstkowych, liczona – jako ocena tej samej wagi – do średniej semestralnej.

** Ocenę za aktywność wystawiamy w przypadku, gdy uczeń na nią zasługuje. Nie karzemy jednak uczniów nieśmiałych niską oceną

*** W przypadku średniej z ułamkiem zaokrąglamy w górę przy ułamku wyższym niż 0,6, np. za średnią 3,77 wystawimy ocenę dobrą (4).

6 Ewaluacja programu

Aby umożliwić uczniom osiągnięcie jak najlepszych rezultatów, przyjęty do realizacji program nauczania powinien podlegać ciągłej ewaluacji. Oceny programu można dokonywać w trakcie realizacji programu (ewaluacja formatywna) i na koniec etapu kształcenia (ewaluacja sumatywna).

6.1 Ewaluacja bieżąca i okresowa

Badając osiągnięcia swoich uczniów w systemie kontroli bieżącej i okresowej, nauczyciel dokonuje ciągłej ewaluacji. Wyniki przeprowadzonych testów osiągnięć pokazują nie tylko poziom wiedzy i opanowanych umiejętności poszczególnych uczniów. Są także źródłem informacji na temat stopnia realizacji celów programu nauczania, pokazując, w jakim stopniu wiedza i umiejętności określone w programie zostały opanowane przez daną grupę uczniów. Testy sprawdzające dostarczają też nauczycielowi wiedzy na temat skuteczności przyjętych metod, form pracy czy technik nauczania. W przypadku niesatysfakcjonujących wyników nauczyciel powinien na bieżąco modyfikować treści (np. poprzez rezygnację z elementów wykraczających poza podstawę programową) czy przyjęte techniki (np. zwiększyć liczbę ćwiczeń i zmodyfikować ich rodzaj).

Do ewaluacji bieżącej i okresowej możemy wykorzystywać:

- kartkówki (np. materiał leksykalny lub/i gramatyczny z kilku ostatnich lekcji);
- sprawdziany umiejętności (np.: pisanie, czytania lub słuchania);
- testy na zakończenie działu/rozdziału (badające kilka umiejętności);
- testy podsumowujące semestralne i roczne.

Można w tym celu korzystać z testów opracowanych przez wydawcę podręcznika. Praktycznie każdy podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego zawiera zestaw różnorodnych testów, które mogą służyć jako narzędzie zarówno w procesie oceniania, jak i ewaluacji. O wiele bardziej skuteczne są jednak narzędzia opracowane przez nauczyciela, który dobiera treści i rodzaje zadań odpowiednio do materiału zrealizowanego przez określoną grupę uczniów. Można w tym celu zmodyfikować proponowane przez wydawcę testy, usuwając zadania odnoszące się do niezrealizowanych treści lub dodając własne propozycje.

Dobrą praktyką jest przeprowadzenie analizy wyników sprawdzianów i przedstawienie jej wniosków uczniom. Dotyczy to zwłaszcza sprawdzianów kilku umiejętności i testów obejmujących większe partie materiału. Opracowane wnioski mogą zawierać informacje o:

- średnim wyniku;
- liczbie uczniów, którzy otrzymali wyniki w poszczególnych skalach ocen (np. ile osób otrzymało oceny celujące, bardzo dobre, dobre, dopuszczające i niedostateczne);
- zadaniach, które okazały się dla uczniów łatwe, i tych, które sprawiły im najwięcej trudności;
- umiejętnościach, które uczniowie opanowali najlepiej i najsłabiej.

Szczegółowa analiza wyników testu pomoże nauczycielowi w ocenie skuteczności procesu dydaktycznego i podjęciu decyzji o jego ewentualnej modyfikacji. Dla uczniów tak zaprezentowane wyniki sprawdzianu są ważną informacją umożliwiającą samoocenę osiągnięć.

6.2 Ewaluacja końcowa

Na koniec całego etapu kształcenia (np. na zakończenie zajęć w klasie trzeciej) zaleca się przeprowadzenie całościowej oceny programu nauczania. Celem tak rozumianej ewaluacji jest określenie, czy zostały osiągnięte zamierzone w programie cele i czy program okazał się skuteczny w danej rzeczywistości szkolnej. Ewaluację końcową możemy przeprowadzić za pomocą:

- ankiet skierowanych do uczniów (patrz Dodatek 6) i rodziców;
- arkuszy obserwacyjnych zajęć lekcyjnych;
- wywiadów;
- arkuszy samooceny ucznia;
- analizy wyników uczniów (np.: prac klasowych, projektów, egzaminów).

W wyniku przeprowadzonej ewaluacji nauczyciel podejmuje decyzję, czy kontynuować realizację programu w kolejnych latach w niezmienionej formie czy dokonać w nim zmian. Korekta programu jest często niezbędna, szczególnie po zakończeniu pierwszego pełnego cyklu kształcenia. Może się bowiem okazać, że treści, cele lub metody pracy opisane w programie mogą być nieadekwatne ze względu na zmiany programowe lub organizacyjne szkoły.

Bibliografia

- CKE, *Informator o egzaminie maturalnym z języka obcego nowożytnego od roku szkolnego 2011/2012*, Warszawa 2010.
- Cranner D., *Motivating High Level Learners*, Harlow 1996.
- Czterwińska G., *W drodze do portu – planuj, żeby dobrze oceniać, oceniał, że by dobrze planować*, Języki obce w szkole, grudzień 2005.
- Ellis M., Niesobka M., Rak A., *Program nauczania języka angielskiego. Kurs kontynuacyjny dla klas 1-3 gimnazjum. Poziom III.0*, Oxford 2009
- Ellis M., Niesobka M., Rak A., *Program nauczania języka angielskiego. Kurs kontynuacyjny dla klas 1-3 gimnazjum. Poziom III.1 na podbudowie II etapu edukacyjnego*, Oxford 2009
- Europejskie Portfolio Językowe dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, CODN 2006.
- Fried-Booth D., *Project Work*, Oxford 1996.
- Gardner, H., *Multiple Intelligences: The Theory In Practice*, New York 1993
- Gude K., *Making Your Mark into the Matura*, Oxford 2001.
- Harmer J., *The Practice of English Language Teaching*, Harlow 2001.
- Komorowska H., *O programach prawie wszystko*, Warszawa 1999.
- Nietrzebka, M., *Co to jest plan wynikowy i czemu ma służyć? Języki obce w szkole, grudzień 2005*.
- Tomalin B., Stempleski S., *Cultural Awareness*, Oxford 1996.
- Pawlak M., Marciniak I., Lis Z., Bartczak E., *Jak samodzielnie poznawać języki i kultury. Przewodnik metodyczny do Europejskiego portfolio językowego dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych i studentów*, Wydawnictwo CODN
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej, z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół*, Dz. U. 2009 nr 4, poz. 17
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych* Dz. U 2012 nr 37, poz. 204.

Dodatek 1

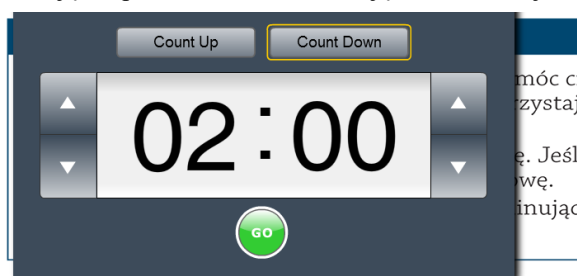
Propozycje ćwiczeń przygotowujących do ustnego egzaminu maturalnego z wykorzystaniem oprogramowania *Matura ustna Oxford iTools*

Poziom: niższy średniozaawansowany i wyższy

Materiały: *Matura ustna Oxford iTools*, tablica interaktywna lub, opcjonalnie, rzutnik i komputer

1 Rozmowa wstępna

Do ćwiczenia rozmowy wstępnej można wykorzystać pytania znajdujące się przed zadaniem z odgrywaniem roli w *Oxford Excellence for Matura* (np. ćw. 5, str. 27). Obok powiększonych za pomocą lupa pytań umieszczamy zegar, który odmierzać będzie czas 2 minut – maksymalny czas trwania rozmowy wstępnej. Pracując w parach, uczniowie zadają sobie nawzajem pytania i odpowiadają na nie.

5 In pairs, take it in turns to answer the questions.

- 1 How often do you visit the doctor?
- 2 Do you mind visiting the dentist? Why / Why not?
- 3 Are you afraid of injections? Why / Why not?
- 4 How many hours do you sleep each night? Why?

2 Rozmowa z odgrywaniem roli

- Nauczyciel prosi uczniów o uważne przeczytanie zadania egzaminacyjnego, maksymalnie powiększonego na tablicy (np. ćw 8, str. 39), a następnie zadaje kilka pytań dotyczących jego treści, np.
 - *Who starts the conversation?*
 - *What role does the student play?*
 - *What role does the examiner play?*
 - *Where do you think they are?*
- Nauczyciel pyta uczniów, jakie cztery kwestie należy poruszyć w zadaniu i prosi o zapisanie najciekawszych propozycji na tablicy, np.
 - wystrój wnętrza *how the flat is decorated*
 - wyposażenie kuchni *equipment and appliances in the kitchen*
 - wysokość czynszu i termin płatności *the rent: how high and when it should be paid*
 - sprzątanie *cleaning: who should clean it and how often*
- Nauczyciel zadaje uczniom pytania, które pozwolą im przygotować się do odegrania roli, np.
 - *How is your flat/house decorated? What would you like to change about it? Why?*
 - *What equipment and appliances are there in a typical kitchen?*
 - *How high is the rent for a bedsitter? In Poland? In Britain?*
 - *Who cleans the flat: the tenants, the owner or someone else?*

Pytania można przygotować przed lekcją i zapisać w odpowiednim miejscu aplikacji za pomocą funkcji „notatki”, np.

- Uczniowie pracują w parach i odgrywają swoje role korzystając ze scenariusza, jeśli został on podany. Powinien on być powiększony za pomocą lupy, aby wszyscy uczniowie mogli go odczytać. Jeśli do rozmowy nie dołączono scenariusza, można dopisać kilka wskazówek dla egzaminatora w notatkach i wyświetlić je obok zadania, np.
 - Nie zgódź się z zastrzeżeniami kolegi dotyczącymi wystroju.
 - Zaproponuj zainstalowanie w kuchni nowego sprzętu ale dopiero za pół roku.
 - Nie zgódź się z opinią, na temat czynszu.
 - Poinformuj, jak w umowie rozwiązana jest kwestia sprzątania

3 Opis ilustracji i odpowiedź na trzy pytania

- Nauczyciel powiększa ilustracje do maksymalnych rozmiarów (np. ćw. 11, str. 63). Aby pomóc uczniom w opisie ilustracji można prosić ich o podanie słownictwa potrzebnego do opisu, np. w trzech kategoriach:
 - Place: *office, desks, computers*
 - People/Animals: *office workers, female, male, young*
 - What doing: *work, laugh, talk on the phone*

Propozycje uczniów nauczyciel (lub uczeń) zapisuje na tablicy interaktywnej.

- Za pomocą funkcji latarki nauczyciel podświetla fragmenty ilustracji i prosi o ich opis, np. *What is the man holding? What's this device called?* Ważne jest, aby pytania odwoływały się do tematyki ilustracji.
- Jeśli do ilustracji nie są dołączone pytania dla egzaminującego (gdy jest to np. zadanie wprowadzające i ćwiczące określone strategie), można ułożyć je przed lekcją i zapisać w notatkach lub na flipcharcie dostępnych w oprogramowaniu.
- Ćwicząc interpretowanie ilustracji, można zadać uczniom pytania pomocnicze, np. *Why are the people laughing? Has anything happened? Have they heard any good news? What was it?* Pytania te można zapisać w notatkach i skorzystać z nich w odpowiednim miejscu lekcji.
- Ćwicząc odpowiedzi na pytania można posłużyć się funkcją zegara, aby odmierzać czas przeznaczony na odpowiedź. Odpowiedź na jedno pytanie powinna zająć uczniom około 1 minuty.
- Na tablicy można wyświetlić wszystkie pytania albo odsłaniać je stopniowo za pomocą funkcji „kurtyna”, odmierzając jednocześnie czas (1 minuta na każde pytanie). Uczniowie pracują w parach i na zmianę udzielają odpowiedzi.

4 Rozmowa na podstawie materiału stymulującego i odpowiedź na dwa pytania

- Aby pomóc uczniom zebrać argumenty za i przeciw przedstawionym propozycjom (np. ćw 7, str.75), można najpierw poprosić ich o opis ilustracji lub plakatów, pamiętając o głównym temacie zadania. Nauczyciel pokazuje najpierw jedną ilustrację (plakat) a następnie drugą za pomocą funkcji powiększenia (lupa).
- Ponieważ zadanie zawsze dotyczy wyboru i prezentuje dwie różniące się propozycje, można zapytać uczniów o podobieństwa i różnice. Jeśli np. materiał dotyczy różnych form spędzania wakacji przez polską młodzież, nauczyciel może zapytać uczniów:
 - *What two types of holiday are presented in the material?*
 - *Who is each of them best for?*
 - *Which type of holiday is most popular/least popular?*
 - *Why do some teenagers dislike this type of holiday?*
- Nauczyciel prezentuje obie propozycje na ekranie i prosi uczniów o dokończenie zdań. Należy przypomnieć uczniom, że wybór jednej z propozycji powinien być zawsze uzasadniony, np:
 - *I would go for picture because ... and/also ...*
 - *I would not choose picture ... because ... What's more, ...*
 Powyższe przykłady zdań można zapisać przed lekcją w wybranej aplikacji (notatki lub flipchart).
- Ćwicząc odpowiedzi na pytania egzaminującego, można je prezentować kolejno na ekranie za pomocą funkcji kurtyna i odmierzać czas za pomocą zegara dostępnego w aplikacji (patrz wyżej). Orientacyjny czas przeznaczony na odpowiedź na jedno pytanie to 1 minuta.

Dodatek 2

Lekcja z wykorzystaniem autentycznego przekazu informacyjnego

Temat: What's new on the news?

Poziom: średnio zaawansowany i wyżej

Materiały: nagranie wiadomości w języku angielskim z poprzedniego dnia (np. podcast pochodzący z <http://www.voanews.com/learningenglish/home/>), odtwarzacz plików MP3

Czas: 1 lekcja

Cele lekcji:

- 1 Ćwiczenie sprawności rozumienia ze słuchu na podstawie autentycznego przekazu informacji.
- 2 Integracja sprawności językowych.
- 3 Poszerzenie wiedzy uczniów o informacje dotyczące wydarzeń na świecie.

Przebieg lekcji

- 1 Nauczyciel prosi uczniów o podanie informacji, które ich zdaniem były w serwisach informacyjnych poprzedniego dnia. Uczniowie w parach zapisują swoje propozycje.
- 2 Uczniowie słuchają wiadomości i sprawdzają swoje przypuszczenia. Jednocześnie proszeni są o podanie nazw krajów, z których pochodzą poszczególne informacje.

Which country does each piece of news come from?

News item 1	_____
News item 2	_____
News item 3	_____
News item 4	_____

W wypadku uczniów o niższym poziomie zaawansowania (np. poziom niższy średnio zaawansowany) można ułatwić uczniom zadanie, podając listę z nazwami krajów, których te informacje dotyczą, plus 2–3 kraje więcej. Uczniowie przyporządkowują kraje do kolejnych informacji, np. Greece, Chile, Sudan, Russia, Austria.

Przykład odpowiedzi:

Which country does each piece of news come from?

News item 1	Chile
News item 2	Greece
News item 3	Sudan
News item 4	Austria

- 3 Słuchając wiadomości po raz kolejny, uczniowie uzupełniają tabelkę (poziom wyższy średnio zaawansowany):

Where?	Who? /What?	What?
1 Chile	volcanic eruption	chaos at the airport

2		
3		
4		

Dla uczniów na niższym poziomie znajomości języka proponujemy zadanie na dopasowywanie informacji, np.

Where?	Who? /What?	What?
1 Chile	workers	social unrest
2	volcanic eruption	protests against cuts
3	government	mountains for sale
4	people	chaos at the airport

Wysłuchany materiał jest podstawą do dalszych ćwiczeń rozwijających sprawności językowe: słuchanie, czytanie, mówienie i pisanie. Jedno z zadań może być również pracą domową.

- **Poziom średnio zaawansowany i wyżej.** W grupach uczniowie układają krótkie teksty do każdej z informacji w takiej formie, w jakiej mogłyby się one pojawić w gazecie. Każda grupa opracowuje własną minigazetę. Zadaniem uczniów jest również ukrycie 2–3 błędów informacyjnych. Pod koniec lekcji grupy prezentują swoje gazetki (można je rozwiesić w klasie) i starają się odnaleźć błędy w informacjach napisanych przez inne grupy.
- **Poziom niższy średnio zaawansowany i wyżej.** Nauczyciel podaje uczniom pięć wyrażen pochodzących z wysłuchanego przekazu/podcastu (mogą to być zwroty typowe dla języka mediów) i upewnia się, że uczniowie rozumieją ich znaczenie. Następnie uczniowie w grupach otrzymują zadanie zredagowania jednej wiadomości (np. o długości 60 słów) dotyczącej pewnego nieistniejącego kraju. Grupy wybierają lub losują nazwę swojego kraju (np. *Funnyland, Crazyland, Sillyland, Hungryland*) i opisują wydarzenia minionego dnia z zastosowaniem podanych pięciu wyrażen. Pod koniec lekcji grupy prezentują swoje teksty i klasa decyduje, która z informacji jest najciekawsza.
- **Poziom średnio zaawansowany i wyżej.** Na podstawie przekazu informacyjnego nauczyciel formułuje kontrowersyjne tezy (np. *Workers who go on strike should be fired*). Uczniowie w grupach dyskutują nad podanymi tezami i wyszukują trzy argumenty za i trzy przeciw każdej z nich. Następnie przedstawiciele grup prezentują ustalenia swojej grupy reszcie klasy.
- **Poziom niższy średnio zaawansowany i wyżej.** Uczniowie otrzymują od nauczyciela tekst dotyczący jednego z wydarzeń i ich zadaniem jest wyszukanie np. pięciu nowych szczegółów dotyczących tego wydarzenia. Nauczyciel może także zredagować krótki tekst, opierając się na informacji pochodzącej z internetu lub na przekazie telewizyjnym, który zawiera, np. pięć błędów informacyjnych. Zadaniem uczniów jest znalezienie błędnych informacji i ich poprawienie.

Dodatek 3

Plan pracy nad projektem: *myWiki.com*

Poziom: niższy średnio zaawansowany i wyżej

Czas: 1 lekcja w tygodniu na przestrzeni 1 miesiąca

Materiały: komputery z dostępem do internetu

Cele:

- 1 Wyszukiwanie i przetwarzanie informacji pochodzących z internetu.
- 2 Doskonalenie sprawności czytania i pisania.

Plan pracy:

- 1 Na pierwszej lekcji nauczyciel informuje uczniów, że ich zadaniem będzie stworzenie *Wiki*, czyli witryny internetowej, w której można edytować zamieszczone treści. Aby pomóc uczniom zrozumieć, co to jest *Wiki* i w jaki sposób dodaje się i edytuje teksty na tego typu witrynie, nauczyciel prezentuje jedną z nich (np. wikipedia). Można w tym celu dokonać edycji treści np. o swojej miejscowości. Ważne jest też omówienie zasad logowania się i bezpieczeństwa w sieci.
- 2 Na kolejnej lekcji uczniowie dobierają się w grupy lub pary i podejmują decyzję o temacie swojej *Wiki*. Może ona być dowolna lub związana z bieżącą tematyką lekcji języka angielskiego, np. *food* (*British food, junk food*), *school* (*education in English speaking countries, higher education in GB*), *nature* (*natural disasters, animals in danger of extinction*). Nauczyciel może podać propozycje konkretnych tematów (patrz powyżej). Dobrze jest jednak pozostawić uczniom jak największą swobodę wyboru. Przy pomocy nauczyciela zespoły tworzą swój profil na jednym z darmowych portali służących do tworzenia stron *Wiki* (np. www.wikispaces.com), i zapoznają się z dostępnymi aplikacjami (dodawanie tekstu, stron, zdjęć, ilustracji itd.).
- 3 W grupach uczniowie dokonują podziału pracy i planują kolejne etapy zadania. Decydują o treści i wyglądzie strony tytułowej oraz o tym, jakie strony będzie zawierać ich *Wiki*. Jeśli tematem jest np. *junk food*, mogą to być: *Why bad? Most wanted, Most dangerous, History of junk food* itd. Ważne jest też wspólne ustalenie kryteriów i zasad oceny pracy. Pod kierunkiem nauczyciela uczniowie decydują, co podlegać będzie ocenie (np. wkład pracy, podział pracy, poprawność językowa, wartość informacyjna, wartość estetyczna pracy itp.) i jak to będzie oceniane (np. przez grupy i nauczyciela zgodnie z wcześniej ustalonymi kryteriami).
- 4 Raz w tygodniu powinny odbywać się tzw. *feedback sessions*, podczas których grupy koordynują swoje działania. Nauczyciel powinien monitorować pracę uczniów i służyć pomocą, jeśli chodzi o użycie języka (poprawności, doboru słownictwa, rejestru itp.) oraz dobór i selekcję materiałów. Dobrze jest umieścić na tablicy w klasie adresy internetowe powstających *wiki* i zachęcić grupy do odwiedzania witryn innych grup.
- 5 Ostatnia lekcja powinny być poświęcona ocenie projektów. Można też zareklamować najlepsze projekty na stronie internetowej szkoły, zamieszczając do nich łącza z informacjami o projekcie.

Dodatek 4

Formularz ocen

IMIĘ I NAZWISKO		
klasa data		
	Składowe ocen cząstkowych	Oceny cząstkowe
Rozumienie ze słuchu Kartkówki obejmujące sprawdzenie kilku umiejętności		
Mówienie Sytuacje życia codziennego		
Dłuższa wypowiedź połączona z dyskusją		
Rozumienie tekstu czytanego Test sprawdzający kilka umiejętności		
Pisanie Wypowiedź pisemna na zadany temat w określonej formie		
Wypowiedzi pisemne sterowane (np. dwie krótkie formy i jedna dłuższa)		
Gramatyka i leksyka Krótkie sprawdziany		
Sprawdzian semestralny		
Aktywność		
Praca projektowa		
Średnia ocen		
Ocena semestralna		

Dodatek 5

Karta oceny dłuższej wypowiedzi ustnej

Elementy podlegające ocenie	Ocena				
	1	2	3	4	5
Zakres/Bogactwo struktur leksykalno-gramatycznych	1	2	3	4	5
Poprawność struktur leksykalno-gramatycznych	1	2	3	4	5
Płynność wypowiedzi	1	2	3	4	5
Wymowa	1	2	3	4	5
Treść	1	2	3	4	5

Dodatek 6

Przykład ankiety ewaluacyjnej, którą można przeprowadzić wśród uczniów po zakończeniu realizacji programu.

Drogi Uczniu/Droga Uczennico,

odpowiedz na poniższe pytania dotyczące lekcji języka angielskiego w okresie Twojej nauki w tej klasie/grupie. Przy każdym pytaniu zakresł odpowiednią odpowiedź. W niektórych przypadkach należy podać także uzasadnienie swojej odpowiedzi. Zależy mi na Twojej szczerzej opinii – ankieta jest anonimowa. Dziękuję!

Lp.	Pytanie	zawsze	często	rzadko	nigdy
1	Czy chętnie uczestniczyłeś/uczestniczyłaś w lekcjach języka angielskiego? Jeśli zaznaczyłeś/zaznaczyłaś nigdy lub rzadko, wyjaśnij dlaczego.				
2	Czy lekcje miały konkretny cel/konkretne cele?				
3	Czy odpowiadały Ci formy pracy na lekcji? Które najbardziej, a które najmniej? Zakreśl: Najbardziej: <i>praca indywidualna, w parach, w grupach, projekty</i> Najmniej: <i>praca indywidualna, w parach, w grupach, projekty</i>				
4	Czy sposób prowadzenia lekcji był dla Ciebie odpowiedni? Jeśli zaznaczyłeś/zaznaczyłaś nigdy lub rzadko, wyjaśnij dlaczego.				
5	Czy materiał był przedstawiony w sposób dla Ciebie jasny i zrozumiały?				
6	Czy zadania domowe pomogły Ci w opanowaniu materiału?				
7	Czy tempo pracy było dla Ciebie odpowiednie? Jeśli zaznaczyłeś/zaznaczyłaś nigdy lub rzadko, wyjaśnij				

	dłaczego.				
8	<p>Czy lekcje z wykorzystaniem tablicy interaktywnej/laptopa i rzutnika były ciekawe i skuteczne?</p> <p>Jeśli zaznaczyłeś/zaznaczyłaś nigdy lub rzadko, wyjaśnij dlaczego.</p>				
9	<p>Czy prace projektowe wykonywane w grupie były okazją do pracy zespołowej?</p> <p>Jeśli zaznaczyłeś/zaznaczyłaś nigdy lub rzadko, wyjaśnij dlaczego.</p>				
10	Czy wiedziałeś/wiedziałaś, kiedy byłeś/byłaś oceniany/oceniana?				
11	Czy wiedziałeś/wiedziałaś, za co byłeś/byłaś oceniany/oceniana?				
12	Czy uważasz, że byłeś/byłaś oceniany/oceniana systematycznie?				
13.	Czy oceny, które otrzymywałeś/otrzymywałaś za sprawdziany ustne i pisemne były dobrą diagnozą poziomu Twojej wiedzy i umiejętności?				